Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной майн 21-һээ гарана | № 73 (16296) | 1983 оной мартын 29, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

«Мүнөө бүхы хүсэл оролдолго нэгэл юумэндэ—ядерна хосоролгые уридшалан зайсуулгада шэглүүлэгдэхэ ёһотой. Энэ зам дээрэ гарахыень бидэ Холбоото Штадуудые эрид шууд уряалнабди».

(«Правдын» корреспондентын асуудалнуудта Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунуудаа).

«Правдын» корреспондентын асуудалнуудта Ю. В. АНДРОПОВОЙ үгэһэн харюунууд

[illegible]удал. США-гай сэрэ-[illegible]олитикын асуудалнуу-[illegible]президент Рейган мар-[illegible]3-да үнжагай шашаг [illegible]гэһэн байна. Хэлэһэн [illegible]ыень Та ямараар сэгт-[illegible]а?

[illegible]рюу. Һүүлэй үедэ нэ-[illegible]уудалда — дайн сэ-[illegible]рэлдэлгэдэ, сэрэгэй [illegible]амануудта, шэнэ ту-[illegible] буу зэбсэг байгүүл-[illegible]орюулагдаһан үгэнүүд [illegible]тонһоо нээрээшье та-[illegible]гүй һубаряагаар шэ-[illegible]хэлэгдэжэ байха юм. [illegible]лэ тухай президент [illegible]удаа хэлэбэ.

[illegible]идентын дурсагдаһан [illegible]хадаа Холбоото Шта-[illegible]хи хүн зоной үхаан [illegible]о нүлөөлхэ гэжэ һэ-[illegible]тулада, мүн захир-[illegible]нь баримталдаг дай [illegible]эһэн хараа бодол ту-[illegible]эндэхи улам ехэ бо-[illegible] байгаа сошордолто [illegible]ые номгоруулхын ту-[illegible]анаашалагдаһан бай-[illegible]шэ ха. Президентын [illegible]ые америкынхид өөһэ-[illegible]араар сэгнэхэ байнаб. [illegible] өөһэдынь хэрэг ааб

[illegible]шье президентын хэ-[illegible]юумэн гансашье аме-[illegible]идтэ хабаатай бэшэ. [illegible]аб гэхэдэ, хэлэһэн [illegible] бүхы үдхань хадаа [illegible] эршэмтэй шангаар [illegible]эхэ, сэрэгэй талаар [illegible] эгээл ехэ хүсэтэй [illegible]гүрэн болохо ёһотой [illegible]бодомжодо зорюулаг-[illegible]иихэ зуураа, мэдээ-[illegible]хилхы эдэ шунахай [illegible]үдые үндэһэлэн ба-[illegible]ха эрмэлзэлэй үедэ [illegible]эжэ Союзай политика [illegible] убайгүйгөөр хаза-[illegible]агдадаг, мүү мүүхай [illegible]рганууд хэрэглэгдэ-[illegible]ха юм, тиимэһээ, сэ-[illegible]элэхэдэ, бусад гүрэ-[illegible] хэгдэдэг ажал хэ-[illegible] ябуулгын гурим ту-[illegible]эзидент ямар ойлгом-[illegible] гэшэб? — гэһэн [illegible] өөрөө гаража ерэ-

[illegible]идентые шагнаад бай-[illegible] США Советскэ Союзда ороходоо эндэшье, тэндэшье, үнгэрхэдөө өөрынгөө хажуудашье һула хүсэ шадалтай гэһэншүү болохо юм. Эндэ юундэ тиимэб гэхэдэ. Һүүлэй хорин жэлэй турша соо СССР өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр ехэдхэжэ байгаа. Харин Холбоото Штадууд юрэл гараа тэбэреэд һуугаа, тэдэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүд доройтоо гэһэншүүгээр шашаһан байна.

Тиимэ, СССР өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалаа бэхижүүлжэ байгаа. Совет газар дайдада дүтүүр сэрэгэй баазануудые түбхинүүлэн дэлгэрүүлхэ тушаа, ядерна болон бусад буу зэбсэгэй бүри шэнэ түхэлнүүдые байгуулха тушаа США-гай үхаа мэдээгүй яаралтай ажал ябуулга эрхилжэ байхадань СССР сэрэгэй талаар американ булюу байдалые үсадхахын тулада иимэ юумэ хэхэ баатай болоһон байгаа бшуу. Тиимэ булюу байдал тушаа мүнөө Вашингтондо уйдадаг байһаар. Туйлагдаһан сэрэгэй-стратегическэ али тэгшэ байдал хадаа бидэнние США-гай ядерна аюулаар занаха арга боломжыень үгы хэһэн юм. Энэ адли тэгшэ байдал — эб найрамдал хангалгын найдамтай лаб найдабари. Мүн тэрэнние аршалан сахихын тулада бидэ бүхы юумэ хэхэ байнабди.

Һүүлэй хорин жэлэй турша соо Холбоото Штадууд юушье хэзгүй гэһэн баталамжа тушаа хэлэхэ болоо һаа, энээндэ имагтал гэнэн хонгор хүнүүд этигэжэ болохо юм. Энээние баталан харуулхын тулада эгээл шухала зарим тэды баримтануудта хандаябди.

Эгээл энэ үеын турша соо американ стратегическэ хүсэнүүд шанарайнгаа талаар эрид ехээр хубилаа гэжэ мэдээжэ. США өөһэдынгөө баллистическэ ракетэнүүд дээрэ хубааран хэрэглэгдэдэг гол хубинүүдтэ шалжэн ороо гэхэдэ ойлгосотой болохо бэзэ. Ракетнэ буу зэбсэг шэнээр үрдилдэн байжа бүтээлгые эхилхэгүйн тулада энээнһээ арсаха гэһэн манай оролдосотой нэтэрүү урялнуудта зүрюулэн, тэдэнэр энээние хэһэн байгаа. Хэрбээ хэлсээнүүдэй документнүүдые президент унгилан хараа һаа, ажал хэрэг эгээл тиимэ байгаа гэжэ тэрэ бэлэхэнээр этигэхэ һэн бэлэй.

Энээнэй эсэстэ юун болоо һэм гэжэ адагай захынь иимэ жэшээ дээрэ эли тодоор харагдана. Иигэжэ шэнээр зэбсэгжүүлһэнэй һүүдэрнь үһан доогуур тамардаг американ онгосо дээрэхи нэгэ ракетэ нэгэн доро 14 сагаалса үгы хэхэ шадалтай болоо ха юм. Харин тиимэ ракетэнүүд үһан доогуур тамардаг онгосо бүхэн дээрэ 16 бии. Тэдэнэй бүхы дүн хүсэнниинь Хиросима дээрэ хаягдаһан тиимэ табан зуу шахуу атомна бомбонуудай хүсэнтэй тэнтэй гэшэ.

Президентын шашадаг США-гай худал хуурмаг ёһоной миин байлгын үедэ бүхыдөө США-гай стратегическэ буу зэбсэгүүдтэхи ядерна һомонуудай тоо 4-һөө 10 мянга үлүүтэй болотороо олошорһон байна. Ядерна буу зэбсэгэйнь хоёр хахад дахинһаа үлүүгээр ехэ болоһон ябадалые миин байлга гэжэ нэрлэлтэй гэшэ гү? Энээние миин байлга гэжэ яашье хэлэжэ болохогүй.

Мүнөө Европо тухай хэлэхэдэ, Сагаан байшангай толгойлогшын хэлэһэнэй ёһоор, США-гай, мүн юрэнхыдөө НАТО-гай байдал тэндэ нээрээһээшье хүшэр хүндэ юм ха. Теэд хэрбээ баһал тоо баримтануудта хандахадамнай, имагтал американ ядерна буу зэбсэгэй юрэнхы тоо тэрэл үе соо эндэ гурба дахин ургаа, мүнөө 7 мянган единицэһээ үлүү болоо гэжэ бэлэхэнээр ойлгосотой болоно. Энэмнай юун гэшэб — баһал миин байлгын үрэ дүн гээшэ гү?

Европын зоноодо США-гай, мүн НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай мэдэлдэ байһан дунда зэргын зайда хэрэглэгдэдэг мянга шахуу ядерна хэрэгсэлнүүд тэндэ байдаггүй гэһэншүү түхэл маяг президент үзүүлнэ, эдэ хэрэгсэлнүүд дээрэхи ядерна һомонуудай хамтадхагдаһан тоогой талаар НАТО СССР-тэй сасуулбал, нэгэ хахад дахин булюу байдалтай гэжэ мэдэдэггүй байһан түхэл шэнжэ тэрэ үзүүлнэ.

Эдэ бүгэдэ тухай президентын абяа аниргүй байхань багадаад, дунда зэргын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые нэгэ талаһаа тодхон дэлгэрүүлхэгүй гэһэн үгэеэ Советскэ Союз сахинагүй гэжэ баталжа байгаад, тэрэ мэдүүһэтээр худал хуурмаг үгэ хэлэнэ.

Дунда зэргын зайда хэрэглэгдэхэ американ буу зэбсэг хаана нэгэ тээ бэшэ, харин сэхэ манай богоһын хажууда байһан тухай тэрэ абяа анир гарангүй үнгэрхэ юм. Гэхын дашарамда, энэ талаһаань харахада, тэдэнэй болон США-гай газар дээрэ байрлуулан тодхоһон стратегическэ буу зэбсэгэй хоорондо бидэндэ илгаа байхагүй. Энэшье гансал Европодо хабаатай бэшэ. СССР-ые хаанаһааньшье тойруулаад, манай газар дээгүүр ядерна сохилто үгэжэ шадаха олон зуугаад американ буу зэбсэг абажа ябадаг түхеэрэлгэнүүд байрлуулагданхай. Харин Пентагоной хуулита ёһоор сонсхоһон түсэбүүдээр, тэдэнэй тоо оло дахин ургаха ёһотой. Холын зайда хэрэглэгдэхэ имагтал далита ракетэнүүдые 12 мянга үлүүтэй болохо гэжэ хараалагданхай.

Латиин Америкын нэгэ орондо байһан граждан аэропортын фотографиие президент элирхэйлэн харуулжа, энэ хадаа США-да аюул тохёолдуулжа байна гээд харуулхые һэдэһэн байгаа. Зүгөөр ямаршье үе сагта ниидэхээр бэлэн байдаг ядерна буу зэбсэгтэй американ самолёдуудай Холбоото Штадуудһаа хэдэн мянгаал миль холо газарта байрлаһан хэдэн зуугаад ниидэлгын талмайнуудай фотографинуудые тэрэ харуулаагүй юм.

Эдэ бүгэдэньшье США-гай мүнөөнэй захиргаанда багадана гэшэ ха. Газар дээрэ, үһан дээрэ, агаарта, замбуулинай дайлаһа үшөө ехэ буу зэбсэгтэй болохын тулада хэдэн триллион доллар мүнгэн бэдэрэгдэн элсүүлэгдэнэ. Бүхы түхэлэй ядерна буу зэбсэгүүд эрид ехээр бүтээгдэхэ гэжэ түсэблэгдөө. Юрын буу зэбсэгэй ташха ондоо шэнэ системэнүүдые байгуулха тушаа үргэн ехэ дэлисэтэй хэмжээнүүд тухай президент мүн лэ соносхоо. Тиигэжэ буу зэбсэг үрдилдэн байжа бүтээлгэдэ үшөө нэгэ шэглэл нээгдэбэ гэшэ.

Эдэ бүгэдэ «совет сэрэгэй аюулда» харюу болгон хэгдэнэ гэһэн һалаша һандашагүй шашалдаан хэдышье дахин дабтагдаа һаа, тэрэ хэнииеньшье эндүүрүүлхэ ёһогүй. Советскэ Союзай хэһэн, хэжэ байгаа бүхы юумэн сэрэгэй талаар булюу байдалтай болохо гэһэн тэрэнэй хүсэл тухай огто гэршэлнэгүй бшуу. Американ талатай бидэнэй баталһан ба баталхаар бэлэн байһан договорнууд, хэлсээнүүд адли тэгшэ байдалые хазагайруулангүйгөөр гэхэ гү, али ондоогоор хэлэбэл, СССР-эйшье, США-гайшье аюулгүй байдалые хохидуулангүйгөөр ядерна талаар урда урдаһаа харалсалгын хэмжээе бага болгохо хэрэгтэ шэглүүлэгдэнхэй бшуу.

Эгээл энэ зорилгые эли тодоор баримталһан ОСВ-2 Договорые буруу һургаһэн хүнүүд мүнөө болоходо эб найрамдал сахигшадай түхэл шэнжэтэй болохо гэжэ һэдэдэг байха юм. Европодо Советскэ Союз ба НАТО тоогойнгоо талаар адли ракетэнүүдтэй байха, тоогойнгоо талаар адли самолёдуудтай байха гэхэ гү, али тэндэ юрэнхыдөө ямаршье ядерна буу зэбсэг — дунда зэргын зайда хэрэглэгдэдэгиньe, тактическэшье ядерна буу зэбсэг байха ёһогүй гэһэн манай дурадхалнуудые буруушаагаад, СССР булюу байдалтай болохо хүсэлэнтэй гэжэ тэдэнэр үшөө хэлсэдэг байха юм. СССР-эй политикые бузарлахын тулада Вашингтоной мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хэрэглэдэг онол арганууд — гүрэнүүд хоорондын харилсаануудта тэсэшэгүй юм.

Асуудал. Өөрыгөө хамгаалгын ямар нэгэн шэнэ хараа бодомжо зохёоһон хэбэртэйгээр президент Рейган мэдүүлээ. Бодото дээрээ энэнь ямар удхатайб?

Харюу. Энээн дээрэ онсо тогтохо хэрэгтэй. «Совет сэрэгэй аюул» тухай садатараа бодомжолон шашаад президент Рейган США-гай стратегическэ аша туһые хангаха асуудалда ондоохоноор хандаха саг тулажа ерээ гэһэншүүгээр хэлэһэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан, ракетэнүүдтэ эсэргүү үргэн ехэ хэмжээнэй, ехэ ашаг үрэтэй обороно зохёон байгуулгын эхилһэн тухай соносхоо.

Абаһаар хараад үзэхэдэ, энэ хадаа ушар ёһо мэдэхэгүй хүнүүдтэ анхарал татасатай байжа магадгүйшье болохо — юуб гэхэдэ, президент хамгаалгын хэмжээ ябуулганууд тухай хэлэһэншүү болоно ха юм. Зүгөөр энэмнай имагтал түрүүшээр хараха янзада, мүн имагтал эдэ асуудалнуудтай танил бэшэ хүнүүдтэ ааб даа. Бодото дээрээ США-гай стратегическэ добтолхы хүсэнүүд дам саашадаа бушуу түргэнөөр хүгжөөгдэхэ, нарижуулан һайжаруулагдаха, тиихэдээ яһалашье тодорхой шэглэлээр — ядерна түрүүшын сохилто үгэхэ хүсэ шадалые нэмээхэ шэглэлээр үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Иимэ эрхэ байдалда ракетэнүүдтэ эсэргүү оборонын туһаламжаар нүгөө талын стратегическэ түс түс хэрэгсэлнүүдые үгы хэхэ, ондоогоор хэлэбэл, тэрэ талые харюугай сохилто үгэхэ аргагүй болгохо арга боломжотой болохо һанаашалга хадаа американ ядерна аюулай үмэнэ Советскэ Союзые буу зэбсэггүй болгохо гэһэн хараатай гэшэ. Энэ «шэнэ хараа бодомжын» үнэн гол удхыень зүбөөр сэгнэхын тулада энээние эли тодоор мэдэхэ хэрэгтэй.

СССР ба США стратегическэ буу зэбсэгэй асуудалнуудые энээнһээ урда тээ зүбшэн хэлсэхэдээ, тэдэнэр стратегическэ добтолхы ба хамгаалхы буу зэбсэгүүдэй хоорондо таһаршагүй холбоо барисаан бии байдаг гэжэ хамтаараа мэдэрээ һэн. 1972 ондо манай оронуудай хоорондо ракетэнүүдтэ эсэргүү оборонын системэнүүдые хизаарлаха тухай Договор, мүн стратегическэ добтолхы буу зэбсэг хизаарлаха тухай түрүүшын хэлсээн нэгэн доро баталагдаһан байгаа, энэнь дэмы бэшэ.

Ондоогоор хэлэбэл, ракетэнүүдтэ эсэргүү оборонын талаар баримталагдадаг имагтал али али талаһаа бээ бэримжатай байлга хадаа добтолхы буу зэбсэг хизаарлаха, хорооходо замаар урагшаа дабшаха, ондоогоор хэлэбэл, стратегическэ буу зэбсэг үрдилдэн байжа бүтээлгые бүхы дээрэнь зогсооходо, гэдэргэнь тэхэрюулхэ арга олгохо байха гэжэ эдэ документнүүд дотор хоёр тала мэдэрһэн, тодорхойлһон байгаа. Мүнөө болоходо США энэ али алинай холбоо барисаа таһалха гэжэ һэдэбэ бшуу. Иимэрхүү хараа бодомжын үрэ дүнгынь, тэрэнэй бэелүүлэгдээд байгаа һаань, бодото дээрээ стратегическэ бүхы түхэлэй буу зэбсэг — добтолхыншье, хамгаалхыншье буу зэбсэг тоггон торонгүйгөөр бүтээхын тулада бии байгаа хаалтые нээжэ үгэхэ һэн. Вашингтоной «хамгаалгын хараа бодомжын» далда талынь бодото удхань иимэл даа.

Асуудал. США-гай президентын дурсагдаһан үгэтэй дашарамдуулан, ямар юрэнхы тобшолол хэлтэй гээшэб?

Харюу. Тобшохоноор, нэгэ удхатайгаар харюусаһуу — США-гай мүнөөнэй захиргаан тон аюултай замаар дабшажа үргэлжэлһөөр. Дайнай болон эб найрамдалай асуудалнуудта тиимэ хүнгэхэнөөр хандажа болохогүй. Сэрэгэй талаар СССР-тэ орхоодо булюу байдалтай болохо гэһэн бүхы һанаашалганууд дэмы хооһон ябадал гэшэ. Советскэ Союз иимэ байдалтай хэзээдэшье болгуулхагүй, тэрэ хадаа ямаршье аюулай үмэнэ буу зэбсэггүй хэзээдэшье байхагүй. Энээние Вашингтондо бүхөөр хадуужа абаг лэ. Ядерна дайнда диилэжэ гараха найдабаритайгаар тэрэнние хайшан гээд һайнаар үүдхэхэб гэһэн бүри шэнэ вариантнуудые тэндэ зохёохоёо болёо һаань дээрэ һэн. Энэмнай юрэл харюусалгагүй ябадал бэшэ, мүн ухаан бодолгүй ябадал гээшэ.

Өөрынгөө үгэ соо нэн түрүүн Советскэ Союзда хабаадатайгаар хэлээшье һаань, тэрэнь бүхы гүрэнүүд болон арадуудай аша туһада хабаатай. Америкын хүтэлбэрилэгшэд мүнөө Европын оронуудые ядерна аюулда хабаадагшад болгохо гэжэ һэдэдэг байһыень хэрэгсээнгүй байхын аргагүй. Вашингтоной эрхилдэг ябуулганууд бүхы дэлхэйдэ аюул тохёолдуулна.

Мүнөө бүхы хүсэл оролдолго нэгэл юумэндэ — ядерна хосоролгые уридшалан зайсуулгада шэглүүлэгдэхэ ёһотой. Энэ зам дээрэ гарахыень бидэ Холбоото Штадуудые эрид шууд уряалнабди.

БУРЯАДАЙ АССР-60

ТҮРҮҮ АРГАДА—ҮРГЭН ХАРГЫ

[illegible]айкаллес» нэгэдэлэй [illegible]иятинуудта модо тай-[illegible]хад автомат линии [illegible]ридэ нэбтэрүүлэгдэ-[illegible]ниихэн болоо. Мүнөө [illegible]гэдэлэй предприяти-[illegible]нэбтэрүүлэгдэһэн ту-[illegible] онол арга һайн та-[illegible]аруулжа эхилээ. Тэ-[illegible]үндаһаа Онохойн мо-[illegible]комбинадай И. И. Куз-[illegible] Байгалай, Клюевкын. [illegible]енскын модо бүүлга-[illegible]шадаг баазануудай [illegible]Третьяков, В. Н. По-[illegible] Г. Н. Перов гэгшэ-[illegible]үтэлбэрилдэг бригада-[illegible]жалдаа шэнэ арга хэ-[illegible]эр үндэр бүтээсэ түй-[illegible]хилһэн юм.

[illegible]гдагша бригадын гэшүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада модо тайраха даабаряа миллион кубометртэ хүргэхэ гэһэн социалис мүрысөө хоорондоо дэлгэрүүлэнхэй юм. Эдэнэр 1982 оной дүнгөөр абаһан социалис уялгаяа, түсэбтэ даабаряа дүүргэжэ шадаһан байгаа. Жэшээнь, И. И. Кузнецовой бригада үнгэрэгшэ жэлдэ 209,9 мянган кубометр модо тайража, абаһан социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ гараһан байна. Модо хэмжүүрээрнь тайраха хүдэлмэридэ хахад автомат линиие түрүү бригадануудай хэрэглэдэг болоһоной ашаар «Забайкаллес» нэгэдэлэй бусад предприятинуудта орходоо эдэнэр модоной үзүүр үйлэдбэрилхэ хүдэлмэрөө хоёр дахин лээшэлүүлжэ шадаһан байха юм.

Буряадай мебель хэдэг, модо болбосоруулдаг комбинадта 1982 ондо СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат болоһон Н. Ф. Кручининагай бригада үнгэрэгшэ жэлдэ эрхим амжалта туйлаа һэн. Модоной үзүүрнүүдые тайрадаг оператор Фаина Николаевна модо үйлэдбэрилхэ түрүү технологи ажалдаа нэбтэрүүлэнхэй юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэд халаанай туршада хахад автомадай аргаар 150 кубометр модо үйлэдбэрилдэг болоһон байна. Энэнь жэлэй туршада 75 мянган кубометр модо үйлэдбэридэ оруулһан болоно. Тиихэдэ түс линиие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэһэнэй, модоной үзүүрые үхаамгай бэрхээр хюроодэжэ, тайража гаргадаг болоходонь үйлэдбэридэ ородог модонһоо 93 процент элдэб янзын хэрэгсэлнүүдтэ зохилдуулан абтана.

Эдэ үдэрнүүдтэ дурсагдагша түрүү бригаданууд республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсахадаа, абаһан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын хойноһоо шармайн оролдожо байна.

Н. ОРЛОВ.

ТАРГАН ЭРЬЕЫН ЭЗЭН

[illegible]ндаа инженер-механи-[illegible]хүдэлһэн Георгий Ма-[illegible] Шогдонов Валенти-[illegible]асильевна нүхэртэеэ [illegible]лгэнүүдые харууһал-[illegible]хилһээр гурбадахи жэ-[illegible]бложо ябана. Мүнөө [illegible] даадаг бригадын [illegible]ктив Екимовский гэжэ [illegible]та үбэлжэжэ байнхай. [illegible]һаяхан ахалагша хони-[illegible] хүтэлбэрилдэг отарын [illegible] хүдэлмэритэй танилсабабди. Нёдондо эдэнэр 25 центнер ноохо, 80 центнер мяха абаха түсэбтэй аал. Харин бүхыдөө 27 центнер ноохо хайшалжа тушаагаа, 87 центнер мяха үйлэдбэрилөө. Иигэжэ түсэбтэ даабариа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Түс коллективэй гэшүүд эрхим ажалайнгаа түлөө 650 түхэриг мүнгэ, 5 толгой эрье хони нэмэлтэ түлбэри абаһан байна.

Мүнөө Георгий Маланович 800 эрье хонидые харууһална. Эдээндээ үбһэ, зелёнко, һолоомо хүсэд хүрэхөөр эдюулнэ, һайн бэлшээридэ адуулна. Иигэжэ энэ бригадын гэшүүд һайнаар ажаллаһанайнгаа ашаар үбэлжэлгын үедэ нэгэшье толгой хонидые гарзалуулаагүй юм.

— Мүнөө жэлдэ коллективнай толгой бүхэнһөө 3,8 килограмм ноохо абаха, эрьеын тарган мяха тушааха түсэбтэй. Тэрэнээ амжалтатай бэелүүлхэ байха, — гээд Георгий Шогдонов ехэл найдангяар хэлээ һэн.

«Георгиевский» совхозой ахалагша хонишон Г. М. Шогдонов түрэл республикынгаа алдарта ойе ажалай амжалтаар угтаха гэжэ эдэ үдэрнүүдтэ эршэ түгэсөөр хүдэлжэ байна.

Ж. БАДМАЕВ, хүдөө бэшэгшэ.

Хори.

ХҮҮРГЭШЭД УРАГШАА ДАБШАНА

Түмэр харгын барилга зүүн зүг тээшэ хурдан түргэнөөр дабшана. Ашаанай поезд Хойто-Муяын хадануудые дабажа, холын Муя голой дайдада хүрэжэ ерэбэ. Олон мянган хүдэлмэришэд энэ ехэ барилгада хабаадалсажа, хубитаяа оруулалсаа. Хүүргэнүүдые баридаг 53-дахи отрядай коллектив хадын түргэн дошхон гол горходые хазаарлан, хүүргэнүүдые хабсаргана. Холодная, Ангоя, Кичера, Катера голнууд, Дээдэ-Ангара мүрэн дээгүүр хүүргэнүүд табигдаа юм. Тиигэжэ түмэр харгы табидаг түсхай поезд нэгэтэшье һаатаагүй.

— Байгша ондо бидэ түмэр харгын 22 хүүргэ Таксимо хүрэтэр бариха даабаритайбди. БАМ-ай 655-дахи, 656-дахи, 662-дохи километрнүүдтэ хүүргэнүүдые бариха ажалаа дүүргээбди. Хүүргэнүүдые баригшаднай байгша оной даабарие яһала амжалтатайгаар дүүргэжэ эхилбэ. Дээрэ тоологдоһон бүхы хүүргэнүүд саг болзортоо ашаглалгада тушаагдаха байха, — гэжэ хүүргэ баридаг 53-дахи отрядай партийна организациин секретарь А. Г. Сластной мэдүүлнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

УРАН БЭРХЭ ОЁДОЛШОН

«Туяана» нэгэдэлэй Гусиноозёрскын оёдолой филиалда наймадахи жэлээ оёдолшоноор хүдэлжэ байһан Люция Арефьева ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ үнинэй жагсанхай. Тэрэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые алар 82 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн юм. Мүнөөшье жэлэй эхиндэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулжа, үндэр уялгануудые абанхай. Тиин январь, февраль һаранүүдайнь түсэбүүд холо үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Люция Арефьева ниитыншье хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ «Комсомолой прожекторые» хүтэлбэрилнэ. Ажалдаа үндэр харюусалга мэдэрэн, үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг энэ түрүү оёдолшониие сүг хүдэлдэг нүхэдынь КПСС-эй гэшүүндэ кандидаар абаба.

В. ЧЕРНЫХ.

Коммунис субботнигые угтуулан

ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ ҮРГЭДЭНЭ

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Ленинскэ коммунис субботнигые байгша оной апрелиин 16-да үнгэргэхэ тухай Москвагай түрүү предприятинуудай үнэтэ үүсхэлые республикымнай түб хотын ажалшад баяртайгаар угтажа, халуунаар дэмжээ бэлэй.

Мүнөө үедэ ажалай һайндэртэ бэлэдхэл түлэг дундаа ябажа байна. Городой томо томо предприятинуудай ажалша коллективүүд, дээдэ ба дунда һургуулинуудай студентнэр гол түлэб энэ үдэр хэхэ ажалаа тодорхойлжо дүүргээ. Тиихэдэ, субботнигой тоосоогоор ажаллажа эхилһэн коллективүүд бии. Эгээл эдэ асуудалнууд тушаа дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн коммунис субботник үнгэргэхэ Улаан-Үдын городской штабай ээлжээтэ заседани дээрэ болобо. Эндэ суглараагшадай олонхидынь тобшо тодорхой баримтануудые дурдажа, субботнигто бэлэдхэлэй үдэрһөө үдэртэ үргэдэжэ байһание гэршэлэн харуулба. Жэшээнь, «Улан-Удэтрансстрой» трестын эрхилэгшын орлогшо А. Г. Шабаганов коллективайнгаа 25 мянган түхэригэй ажал хэхэ байһые мэдүүлбэ.

Городой үйлсэ, сэсэрлиг болон паркнуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэриин хэгдэхэ байһан тухай «Горжилуправлениин» начальник А. Г. Прейзнер мэдээсэбэ.

Городой дээдэ һургуулинуудай түлөөлэгшэд студентнэрэй хэхэ ажал хэрэгүүдтэ тогтоо.

Һүүлдэнь КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь городской штабай начальник В. С. Тимашов ойрын сагта бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые тодорхойлон харуулаа. Тиихэдэ субботнигто зорюулжа, харуулан ойлгуулха агитациие онсо һайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

Манай корр.

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭ

Энэл нэгэдэлэй Бэшүүрэй филиалай түрүү оёдолшон Анна Петровна Нестерова табан жэлэй түсэбые гурбан жэлэй туршада дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гаргажа, бэшэ оёдолшодые энэ үүсхэл дэмжэхыень уряалба.

1985 оной март һарын тоосоогоор хүдэлжэ байһан Евдокия Иосифовна Пантелеева, 1985 оной май һарын тоосоогоор хүдэлжэ байһан Татьяна Кирилловна Ткачева болон бусад оёдолшод шэнэ үүсхэл дэмжэһэнээ мэдүүлбэд.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй район.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1983 оной мартын 29. № 77 Москва хото.

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭҺЭН СЭРЭГЭЙ АЛБАТАДЫЕ 1983 ОНОЙ АПРЕЛЬ—ИЮНЬ ҺАРАНУУДТА СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДҺЭЭ ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ЭРХЭТЭДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ ниитын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй Хуулитай зохилдуулан, **захирхамни:**

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзороо 1983 оной июлиин 1 болотор дүүргэхэ сэрэгэй албатадые 1983 оной апрель—июнь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдһээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаһантай дашарамдуулан, түс приказай нэгэдэхи пункттай зохилдуулжа, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наһатай болоһон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй эрхэтэдые, тэрэшэлэн таталгын хойшолуулагдаһан болзоройнь дүүрэһэн аха наһанай эрхэтэдые, Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.

3. Энэ приказые бүхы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрильнуудта, корабльнууд дээрэ соносхохо.

СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал **Д. УСТИНОВ.**

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА—БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ХАРТААБХАШАДАЙ ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ

КПСС-эй XXVI съездын табиhан СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ тарялашадай, мэргэжэлтэдэй ехэхэн хубитануудаа оруулха уялгатай байhаниинь мэдээжэ. Энээн тухай нүхэр Ю. В. Андропов партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ «Эдеэ хоолой программые нэгэ жэлэй туршада бэелүүлхэн аргагүй. Гэбэшье тэрэниие унжагайрүүлжэ болохогүй. Агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд хүсэд оролдолгоо үдэрhөө үдэртэ шангадхаха ёhотой» гэжэ онсолон тэмдэглээ hэн.

Энээншье болтанда ойлгосотой. Тиимэhээ таряан ажалда хүдэлдэг хүнүүд үрдэхи ехэ харюусалгаа ойлгон, бүри баян ороохо таряа, хартаабха, овощ ургуулжа абаа hаань, мяхан, hүн болон эдеэ хоолой бусад зүйлнүүд ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ бшуу.

Энэ талаар манай районой дотор ехэ юумэн хэгдэнэшье, хэгдэхэшье байна. Ажахынуудаймнай таряашад, механизаторнууд, агрономууд түрэл партиингаа шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын, Буряад республикынгаа 60 жэлэй алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтахын түлөө байгша оной газар таряалангаа hайнаар эрхилхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бүхы арга шадалаа, hанал бодолоо элсүүлхэ ёhотой. Районоймнай совхозууд hүүлэй жэлнүүдтэ таряан ажал эрхилхэ, илангаяа ургамалнуудые hэлгүүлэн тариха таарүү севооборот нэбтэрүүлхэ, нютагай эрхэ байдалда өөрын эрхим шанартай үрэhэ ургуулжа абаха, газараа зүбөөр элдүүрилхэ хэрэгтэ анхарал хандуулдаг болонхой. Эдэ бүгэдын ашаар үнгэрэгшэ арбадахи табан жэлдэ, мүн энэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй хугасаа соо ороохо таряанай яhала баян ургаса ургуулаа. Жэшээлхэдэ, 1976—1980 онуудта гектарай 14—15 центнер ороохо абаhан hаа, харин hүүлэй хоёр жэлдэ сагай уларилай тиимэ hайн бэшэ эрхэ байдалда таряалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 16,0 хүрэтэр центнер таряан хуряагдаа. Эндэhээ гүрэндэ ороохо худалдаха түсэб холо үлүүлэгдэhэн байна.

Бүри hаяхан республикын агрономуудай зүблөөн болож үнгэрөө hэн. Эндэ сугларгашад арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол жэлдэ газар таряалангай продукци үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ, технологическа журам наринаар сахиха, ерээдүйн ургасын түлөө харюусалгые шангадхаха, агрокомплексно аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ тушаа хөөрэлдэhэн, hанал бодолоо андалдаhан байна. Би мүнөө нэгэл асуудал — хартаабха ехээр ургуулха тухай хэлэхэеэ hананаб.

Һүүлэй жэлнүүдтэ районой ажахынууд «хоёрдохи хилээмэн» гэжэ хэлсэдэг хартаабхые ехээр таридаг болонхой. Совхозууд жэл бүри хартаабхынгаа талмайе үргэдхэжэ, ургасыень дээшэлүүлхые оролдоно. Өөhэдынгөө районой хартаабха ургуулhан үнгэрhэн жэлэйнгээ дүнгүүд дээрэ тогтохомни. Манай хартаабхашадые жэлhээ жэлдэ hайн ургаса хуряадаг, газар эрхилэлгын агротехническэ культурашье яhала дээдэ хэмжээндэ байдаг гэжэ хэлсэдэг ёhотой. Теэд бүхы ажалаа шүүмжэлхы ёhоор хаража үзэбэл, манайдашье бүхы юумэн хүү гүрим соогоо хэгдэнэ, ургаса дээшэлүүлхэ арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэ гэхын аргагүй.

Нёдондо районой совхозууд бүхы дээрээ хартаабха ургуулгаар муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаа. Тусхайлбал, 1700 гектар талмайн гектар бүриhөө дунда зэргээр 124,8 центнер хартаабха абтаа. Илангаяа Кабанскын шубуунай фабрика, Ойморой, Байгал-Худариин совхозууд гектарай 140—144 центнер хартаабха хуряажа, район дотороо түрүүлээ. Жэшээлхэдэ, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Кабанскын шубуунай фабрикын хартаабхашан Николай Иннокентьевич Рыповэй даадаг звеногой гэшүүд гектар бүриhөө 155 центнер, Ойморой совхозhоо Иван Степанович Лобановай хүтэлбэрилдэг бригадынхид гектарай 143,7 центнер хартаабха, Байгал-Худариин совхозhоо Иван Семенович Муравьевой даадаг коллектив — 178,5 центнер хартаабха малтажа абаа.

Гэхэтэй хамта эдэ үрэ дүнгүүднай үшөөл дээшээ байхаар. Хэрбээ бүхы звенонуудай, бригадануудай түрүүшүүлтэй адли hайн ургаса ургуулаад, тэрэнээ түрғэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаа hаань, хартаабха бүри ехээр суглуулагдаха hэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, хура бороотой үедэ ургаса хуряалга ехээр унжагайрүүлагдана. Тиимэhээ саашадаа энэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалха, илангаяа машина, техникые бүри бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, поли дээрэхи хамаг хүдэлмэрие богони болзорто эрхим шанартайгаар бүтээхэ ёhотойбди. Мүн хартаабхын хойноhоо саг соонь харууhалха, эндэ хүдэлжэ ябаhан хүнүүдэй мэргэжэл шадабарие бүри баян болгохо, түрүү дүй дүршэлдэ hургаха болонобди. Хартаабха hуулгаха, хуряаха үедөө оньhон техникэ үргэнөөр хэрэглэхэбди. Үшөөл зарим хүдэлмэримнай олон хүнүүдэй хабаадалгатайгаар хэгдэнэ. Илангаяа хартаабхые сортолон илгахадаа энэ ехэ хүдэлмэрие гараар хэхэ баатай болонобди.

Хартаабха мүн лэ малай тэжээлдэ оролсодог. Тобшолон хэлэхэдэ, бэедэ шэнгэстэй углеводууд, витаминууд, крахмал болон бусад бодосууд хартаабхала элбэг юм. Илангаяа мүнөө үедэ гахай тусгаар оньhожоруулагдаhан байрада байлгажа, промышленна аргаар мяха үйлэдбэрилхэ түрүү онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ сагта хартаабха айхабтар хэрэгтэй. Ажахынууд хуряаhан хартаабхынгаа зарим хубиие холимог силостэ даража, гахайдаа эдюулнэ. Жэл бүхэндэ иимэ силос өөрынгөө hүүрие батаар эзэлнэ.

Хартаабхын баян ургаса абахын түлэ хүдэлмэреэ намарhаа бэлдэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Үбэлдөө, хабартаа нютагай үтэгжүүлгэ шадаха соогоо зөөгдэнэ. Һайн шанартай үрэhэн бэлдэгдэнэ. Манай совхозууд тарилга эхилхэhээ холо үрид 12—15 үдэр урдуур үрэhэнэй хартаабхые байра сооhоо гаргажа хатаана, сортолон илгажа абана. Шэлэгдэhэн, хорлогдоhон үрэhээ неделиин туршада дулаан агаартай байрада оруулха ёhотой. Ингэжэ хадагалагдаhан үрэhэнhөө баян ургаса абтадаг гээшэ. Тиигээдшье энэ ургамалые тарихада тиимэшье орёо бэшэл даа. Манай эндэ гектар бүридэ 30—35 центнер үрэhэ hуулгадаг нормотой юм. Мүн зарим ажахынууднай хартаабхала далантуулан таридаг болонхой. Буртаг үбhэнтэй тэмсэхэ, шиниг нойто хүрьhэндэ бариха зорилготойгоор hуулгагдаhан хартаабхын ургажа эхилхэдэ, мүн ургажа байха үедэнь хоёр дахин борнойлогдохо ушартай. Һүүлээрнь культиватор ябуулагдажа, буртаг ногоон усадхагдаа. Июнь hарада хартаабхын эшэнүүдэй 15—20 сантиметр үндэр болохолоорнь тусхай оньhон түхеэрэлгээр шоройнь обоологдоно.

Хартаабха ургуулхаhаа гадна тэрэнээ зүбөөр хадагалха ёhотой. Тиимэhээ байра соогоо таарүү температура, сэбэр агаар байлгахада хартаабха гутахашьегүй, тэрэл зандаа хабар болотор хадагалагдадаг байна.

Дээрэ хэлэгдэгшэ агротехникын эдэ заабаринуудые тон нарин нягтаар сахижа, түрүү технологиин онол аргануудые нэбтэрүүлээд, бүхы ажалаа саг соонь, hайн шанартайгаар бүтээдэг болоо hаа, ямаршье сагта бүри найдамтай, үндэр баян ургаса абадаг болохо байнабди. Илангаяа газарай хүрьhэндэ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр оруулха, ингэжэ хартаабхын талмайhаа ашаг үрэ ехээр абаха ушартайбди.

Тоггүүритай hайн ургаса абахын түлэ хартаабхын үрэhэ hайнаар бэлдэхэ, сортнуудыень шэнэлхэ гээшэ бахал шухала.

Энэ жэлhээ эхилжэ, хартаабхашадай звенонууд коллективнэ аргаар хүдэлжэ захалхань. Энэ түрүү онол аргые манай хартаабхашад наринаар шудалhанай үдаа еоhэдтоо нэбтэрүүлхээр түсэблоо. Эдээндэ тарилга хэхэ газарынь, хэрэгтэй машина, техникэнь, зэр зэмсэгүүдынь хүү даалгагдажа үгтөө. Ингээд ерэхэдээ нарядгүй бригадна аргаар хүдэлхэдөө звенонуудай гэшүүн бүхэн заабол баян ургаса ургуулхаар эрмэлзэнэ. Ушарынь хадаа хартаабхашад үйлэдбэрилhэн продукциингаа зэргээр түлбэреэ абаха ха юм. Тиимэhээ тарилгын, мүн хуряалгын үедэ бүхы хүдэлмэринь богони болзорто ябуулагдажа, заабол hайн шанартайгаар үнгэргэгдэхэhөө гадна ажалайнь журам hайжарна.

Мүнөө районой хартаабхашад ерэхэ ургасала бүхы hаналаа табижа, байгша ондо хартаабха бүри ехээр ургуулжа, Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ бодото хубитануудые оруулха байhаниинь лабтай.

В. КОРШУНОВ,
Кабанскын районой агропромышленна нэгэдэлэй ахамад агроном.

Тайшедэй шпалын заводой коллективэй болон БАМ-ай Баруун участогай барилгашадай хоорондо баталагдаhан мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдобо. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын Северобайкальскдахи хабсаралгын баазада хэдэн мянган шпала болзорhоо үрид эльгээгдээ.

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДО…

— Нёдондо жэлэй түрүүшын hарануудта шпала дуталдажа, ехэ сагаа алдаhан байнабди, — гэжэ транспортна барилгашадай бригадир В. Бритиков хөөрэнэ. — Тиин мүрысөөн тухай хэлсээнэй баталагдаhанай hүүлээр, дутэрхы предприятинуудай бидэниие hайнаар хангадаг болоо. Уялгануудаар хараалагдаhан жэлэй hүүл ... станци хүрэтэр ... баригдаха бэеэ... саа холбооной ... үрэ дүнгүүд ... түрүүлнэ.

АРБАН ХОНОГООР

Мүнөө жэлдэ манай колхозой hү hаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэд түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойн баярые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хаморолсоод, эршэ зоригтойгоор ажаллажа байнхай. Тиигэжэ тэдэнэр байгша оной нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорhоонь арбан хоног үрид дүүргэбэ. Харин эдэ үдэрнүүдтэ түсэбhөө гадуур 300 центнер hү тоhоной заводто тушаахаар оролдолго гарган хүдэлнэ.

Һаалишадай дундаhаа Р. С. Вяткина, Е. Л. Асламова, З. Н. Убушеева Р. Д. Санжихаева болон бусад эрхим hайн дүнгүүдые туйлана. Энэ жэлэй түрүүшын хоёр hарын туршада гурбан hаалишан hаамхай үнеэн бүриhөө 500 гаран, арбан хоёр hаалишан 400 гаран килограмм hү haaraa. Мүн энэ амжалтада Хужарай болон Далахайн hү hаалиин фермэнүүдые даагшад Г. А. Ревякина болон Р. П. Игнашкеева гэгшэдэй оруулhан хубита ехэ.

Эдэ коллективүүд фермэдээ ажалаа hайнаар эмхидхэhэнэй, үдэрэй гүримые нягтаар баримталhанай, эбтэй эмхитэйгээр ажаллаhанай ашаар үндэр дүнгүүдые туйлана. Саашадаа энэ эршээ hуладхангүй ажаллахаар оролдоно.

В. АДУШЕЕВ.
Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой ахамад зоотехник.

УЛААН-ҮДЫН НАРИН СЭМБЫН КОМБИНАДАЙ АППАРАТНО-НЭХЭЛГЫН ЦЕХЭЙ КОЛЛЕКТИВЭЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ ЛЮДМИЛА МАРХАНОВА, РАИСА АНТИПОВА, ВЕРА КОЛОБОВА ГЭГШЭД (ЗУРАГ ДЭЭРЭ —ЗҮҮН ГАРhАА) ЖАГСАНА. ТЭДЭНЭР АРБАН НЭГЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ГУРБАДАХИ ЖЭЛЭЙ ЭХИНhЭЭ ХОЙШО АЖАЛАЙ ҮНДЭР ЭРШЭ АБАНХАЙ. БУРЯАДАЙ АССР-эй БАЙГУУЛАГДАhААР 60 ЖЭЛЭЙ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ВАХТАДА ЭДЭ ТҮРҮҮШҮҮЛ ЖАГСАНХАЙ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ ШАН…

ҺЭШХЭЛЭЙ ХҮ…

Ажалай журам шангадхажа, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй хараалhан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай асуудалаар хүдэлмэришэдэй суглаан Улаан-Үдын гэр байра барилгын комбинадта hаяхан үнгэрбэ.

—«Бидэндэ таараха гол зам хадаа үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ябадал болоно. Бүхы продукцияа шадаал hаа бага гаргашатайгаар, hайн шанартайгаар, түргөөр гаргаха ёhотойбди», — гэжэ Юрий Владимирович Андроповой Москвагай станок бүтээгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө хэлэhые бидэ hайн hананабди. — Эгээл иимээр хүдэлхын түлөө нэн түрүүн ажалайнгаа журам шангадхаха шухала гэжэ үшөө дахин hануулан хэлэхэ байнаб. Журамаа hайжаруулхадамнай үйлэдбэриимнай ашаг үрэ эрхэ бэшэ дээшэлхэ гэжэ хүн бүхэмнай ойлгоно. Теэд партиин Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хэр зэргэ бэелүүлнэ гээшэбибди, ямар амжалтанууд туйлагдана, ямар дутагдалнууд үзэгдэнэб гэжэ элирүүлхэ, мүн дутуу дундануудаа усадхаха хэмжээнүүдые тодорхойлхо гэжэ мүнөө суглараабди, — гэжэ гэр барилгын комбинадай директор В. А. Жигимонт үгэеэ эхилбэ.

Ниитын ба үйлэдбэриин журам шангадхаха талаар предприяти дотор хараалагдаhан хэмжээнүүд муугаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Ажалай журам, ниитын ёhо гурим эбдэгдэнэ, ажалай үедэ хэтэрмэ удаан тамхилжа, хооhон шашалдаа дэлгэхэ, ажалай сагай дүүрээгүй байхада гаража ошохо, мүн архишье ууха ушарнууд үзэгдэнэ. Байгша оной түрүүшын хоёр hарын туршада журамгүй ябадалhаа боложо, ажалай алар 170 час хиидэ хаягдаа.

Журам хазагайруулагшадай, мүн хүдэлмэридэ hая абтаhан залуушуулай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри hанаhанда хүрэмөөр ябуулагданагүй. Тиимэhээ зарим нэгэ хүдхэшүүл хэhээлгын хэмжээнүүдhээшье айхаяа болинхой. Журам эбдэгшэ материальна талаар хохидохоhоо гадна, hэшхэлээрээ нүхэдэйнгөө урда харюусаhа, нэрэнь хухарна. Эдэ бүгэдые ойлгожо байгаад зарим нэгэнэй журам хазагайруулхань гайхалтай.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ боложо, котельнэ цехэй начальник Г. И. Алексеев иигэжэ хэлэбэ:

— Ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандагшадые сагааруулха, далдалха hэдэлгэ гаргадаг хүнүүд дабхар харюусаха, шангаар хэhээгдэхэ ёhотой. Тиимэшүүл суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө алдуу эндүүе заhаха, дутагдалые усадхахын түлөө оролдожо ябахынгаа орондо тэрэнийень нюужа, сагааруулжа, муу зам тээшэ түлхидэг байна. Энэ хадаа үнэн сэхэ нүхэрэй туhаламжа бэшэ, харин хүнэй арюун нэрэ, hэшхэлые дэбhэhэн ябадал болоно. Тиимэhээ журам эбдэгшэдтэ hанаа амараар хандалгые нэн түрүүн усадхаха ёhотойбди.

Коллектив дотор ябуулагдадаг ойлгууламжын хүдэлмэрие нарижуулан hайжаруулха шухала гэжэ 3-дахи цехэй хабсаргагшадай бригадир К. П. Бажеев тэмдэглээ. Эндэ хүтэлбэрилэгшэдэй, hурган хүмүүжүүлэгшэдэй үүргэ ехэ. Хүтэлбэрилэгшэ бүхэн харюусалгаяа мэдэрдэг, ульгэр жэшээ харуулан хүдэлдэг, өөртөөшье, суг хүдэлдэг нүхэдтөөшье эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг, хүтэлбэрилхы бэлиг түгэлдэр хүн байха ёhотой. Совет ажаhуудалай, коммунис ажалай эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусан ажаhуудаг, ажалладаг хүтэлбэрилэгшын ябуулhан хүдэлмэришье ашаг үрэ ехэтэй байха жэшээтэй. Мүн журам эбдэгшэдэй, hая хүдэлхөө ерэhэн залуушуулай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри бодомжотойгоор, наринаар ябуулна гээшэ. Теэд эдэ бүгэдые мэдэжэ байжа, предприятиин зарим хүтэлбэрилэгшэд гэшүүдтэйгээ хамаагүй болошоод, хэнэйнь бригадир, хэнэйнь хүдэлмэришэн байhые мэдэхын аргагүй байдаг.

— Ажалай журам сахилга хадаа манай өөhэдымнай hэшхэлhээ, түрүү үзэл бодолhоо үндэhэтэй, — гээд арматурна цехэй хабсаргагша В. И. Горбунов үгэ соогоо онсолоо. —Би ехэ эрдэм hургуулитай, түрүү үзэл бодолтой хүн гээшэб гэжэ өөр тухайгаа хэлэнэ бэшэб. Зүгөөр даалгагдаhан хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандаха, ажалдаа гээгдэнгүй ерэхэ, ажалай сагай минута бүхэниие ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхые оролдохо hэшхэл намда байха. Мүн хараалhан түсэбүүдээ дүүргэхын түлөө шармайха, алмалта, арьбалалтын түлөө эрмэлзэхэш. Тиихэдэ суг хүдэлдэг нүхэдтөө али болохоор туhалхые оролдохош. Юумэн бүхэн hэшхэлhээ эхитэй. Хүнэй нангин шэнжэ болохо hэшхэл үгы hаа, өөрыгөө ямар хүндэ тоолoлтой гээшэб? Зарим нэгэнэй ниитын ба ажалай журамые бүдүүлигээр эбдэхэдэ, hэшхэлээ гээhэн хүн гэжэ ойлгодогби. Гэбэшье тиимэшүүлые хүмүүжүүлхэ арга боломжо бии. Тиимэhээ журам хазагайруулагшадай, мүн залуушуулай дунда ойлгууль... жүүлгын ... ябуулха хэрэгтэй...

Комбинадай ... ретарь А. В. ... хэлэхэдээ журам ... талаар хараалhан ... гүйсэд бэелүүлэ... тэмдэглэбэ. Пр... тор хиналта ... боер хэгдэнэгүй ... түрүүшын хоёр ... да нүхэдэй су... заседани үнгэр... хидалгатай ... нэгэшье дахи... Иимэ эрхэ бай... хүдэлмэришэдэй... инженерно-техн... мэрилэгшэдэй ... дайшье дунда ... ушар олошоро... хэдэй сүүдэй... галтын хүдэлм... руулха хэрэгтэй... гадна журам ш... лай бүтээсэ дэ... нэгэ арга боло... юун бэ гэхэдэ... ряд. Энэ түрү... үйлэдбэридөө ... най, урдамнай ... арга боломжо...

Суглаанда ... партиин обк... секретарь В. ... хэлэхэдээ, Бу... эй байгуулагда... лэй ойн хүндэ... мүрысөөнэй ... байhан тухай ... бэриин ашаг ... лүүлхэ хэрэгтэ... удха шанартай... дэ комбинадай... үшөөшье эршэ... далсахыень тэ... бинадай үйлэд... саашань хүгжэ... риин ашаг үрэ... шанарые дээшэ... предприятиин ... дэй гол зори... нэн түрүүн а... шангадхаха, ... тээсые дээшэ... Тиихын түлөө ... түрүү технолог... гаа хамта, аж... нарижуулха г... гадна подряд ... шэ онсо удха... үгэ хэлэгшэ ... hээ гадуур ... зар бүхэндэ ... лалта хангаха... Эдэ бүхы зори... гэнөөр бэелүү... бинадай парти... зай, комсомол... нууд бүхы хү... сүүлхэ уялгат... публикынгаа ... дэлмэришэн ... дэдэ хүрэмөөр... ха байhанда ... наа үгэ хэлэгш...

АЛАС ДУРНЫН хизаарта

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУД МЭДЭЭСЭНЭ

ҺЭРГЭЭН ШЭНЭДХЭЛГЫН АШАГ ҮРЭ

Хабаровскын барилгын материалнуудай болон пластмасса зүйлнүүдэй заводто хүдэлжэ эхилhэн эрхим шанартай хирпиисэ үйлэдбэрилхэ технологическа линидэ гар ажал огто хэрэглэгдэдэггүй. Тэрэ час соо 10 мянган хирпиисэ үйлэдбэрилнэ. Гол үйлэдбэрие зогсоонгүйгөөр Амар шадарай үнинэй энэ предприяти шэнэдхэн hэргээгдээ юм.

Хизаар дотор hалбариин предприятинуудай техникые шэнэдхэн hэльбэхэ хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ табан жэлдэ барилгын индустриин бүхы заводууд hэргээн шэнэдхэгдэхэ, хирпиисэ үйлэдбэрилгэ дүрбэнэй нэгэ хубяар дээшэлхэ юм.

ЗАВОД ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛЭЭ

Черниговскэ, Дмитриевскэ болон Алтыновска гурбан хүршэ совхозой хүсөөр Примориин хизаарай эгээл түрүүшын ажахынууд хоорондын холимог тэжээлэй завод баригдаба.

Эрхим шанартай тэжээлэй брикет үйлэдбэрилгэ автомадаар хүсэд хангагданхай юм. Брикедhээ гадна, тус предприяти 1000 тонно витаминтай гурил ба 7 мянган тонно холимог тэжээл жэл бүри үйлэдбэрилдэг байха юм.

Примориин Спасска райондо иимэрхүү үшөөл нэгэ предприяти баригдахаар хараалагданхай. Холимог тэжээлэй томо заводуудые байгуулхадань хизаарай совхозуудай тэжээлэй баазануудые горитойгоор бэхижүүлхэ арга олгохо юм.

ГАВАНЬ БАРИГШАД

Восточно портын шулуун нүүрhэнэй комплексын причалнуудта хуурай ашаа зөөдэг далайн судканууд hаадгүй хүрэхэ аргатай юм. Находкын мореходно hургуули дүүргэгшэдэй хүдэлдэг техническэ флодой судканууд тамарха газар бэлдэhэн байгаа.

Тус hургуули гавань баригшадые 40 жэл соо бэлдэнэ. Һуралсалай телевиденеэр түхеэрэгдэhэн үүжам аудиторинуудта hурагшад гансал мэргэжэлэй талаар гүнзэгы эрдэм мэдэсэ абадаг бэшэ, мүн физическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлдэг юм. Һургуули спортивна hайн баазатай.

Ороной бүхы республиканууднаа эндэ hурахые ерэдэг.
— Бүри багаhаа Алас-Дурна зүгөөр, океан далайгаар hонирходог hэм, — гэжэ Пермскэ областьhоо ерэhэн Тахир Зарипов хэлэнэ. Тиин 10 класс дүүргэhэнэй hүүлээр тус hургуулида орожо, сэдьхэжэ ябаhан хүсэлнь бэелээ.

ОКЕАН ДАЛАЙН МҮЛЬҺЭН ДЭЭГҮҮР

Нютагай гидробазын мүльhэнэй зузаае хэмжэдэг парти Провидени гэжэ hуурин тосхонhоо гараад, Сенявинска тохойн мүльhые вездеходоор гаталжа, Аракамчечен олтирог хүрөө. 70 километр хүшэр хүндэ зам гаталhан машина бүхэн дээрэ үрэмдэлгын түхеэрэлгэ тодхоогдонхой юм.

Мүнөө болотор Арктикын болон Номгон далайн хойто. хубидахи мүрэнүүдэй мүльhэнэй зузаание хэмжэхэдээ, гидрографууд мүльhэ гараараа түнхидэг байhан юм. Гидробазын инженер-механигууд В. Кручининай болон С. Филлиповэй дурадхалаар юрын вездеходууд дээрэ үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдаhан байна. Шэнэ түхеэрэлгэ Арктикада шанга туршалга дабажа гараа.

ХАБСАРГАГДАЖА ДҮҮРЭБЭ

«Сахалингеология» нэгэдэлдэ электронно-тоолон тодорхойлхо хүсэ ехэтэй түхеэрэлгые хабсаргажа дүүргэээд, тэрээн дээрэ хүдэлжэ эхилээ. Сахалинай геологуудай мэдээсэлэй-тоолон тодорхойлхо түбэй машинаhаа 1060 түхэлэй машина булюу ехэ хүсэтэй юм. Энэнь геолого-бэдэрэлгын бүхы мэдээсэлые бүри түргэнөөр ба зүбөөр шэнжэлхэ арга олгохо. Шэнэ ЭВМ Камчаткын, Чукоткын, Сахалинай болон Курилын бэдэрэлгын экспедицинүүдые хангадаг байха юм.

СЕМИНАР БОЛОБО

Районуудай радио-дамжуулга эмхидхэгшэ-корреспондентнүүд семинарта сугларжа, партиин XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые ажалшадта тайлбарилан ойлгуулха ба хүдэлмэрөө улам эдэбхижүүлэн үргэдхэхэ арга боломжонуудаа гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ гэжэ хэлсэбэ. Тиин ажалшадай дунда ябуулагдажа байhан ойлгууламжын хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ талаар, радио-дамжуулганүүдай түхэл маяг, онол аргануудые hайжаруулха талаар республикын телевидени болон радио-дамжуулгын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. Г. Румянцев, «Нютагай hонинуудые мэдээсэхэдээ радиожурналистикын ямар жанрнуудые, техническэ арга боломжонуудые хэрэглэлтэйб» гэhэн асуудалаар республикын радио-дамжуулгын hүүлэй мэдээсэлнүүдэй редакциин ахалагша редактор Н. В. Балкова, диктор В. Б. Иванова, режиссёр Н. И. Сунякина, радиотелевизионно түбэй инженер Л. П. Иванов, хэлхээ холбооной управлениин таhагые даагшын орлогшо Г. Н. Бусалаев болон бусад семинарта хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

КПСС-эй обкомой хэблэлэй секторэй инструктор Ц. Б. Цыре... публикын жу... холбооной ... рюусалгата ... Дугаров, ... нюуса хамгаа... публикын ... чальник В. ... семинарта ба... хэлээ.

Семинарай ... корреспондент... гаа радио-да... яагаад ... асуудалаар ... дүршэлөө ... на. Семинара... республикын ... лон радио-да... митедэй бэш... тын хүдэлм... даагша А. ... семинарай ду... на.

Д. ...

КПСС-эй АГРАРНА ПОЛИТИКА БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

ЕХЭ ХУБИЛАЛТАНУУДАЙ ХАБАР

Энэ хабар урда нютагуудта эртүүр эхилээ. Халтад гэбэл шанга hалхин, бордоhон болодог байгаашье hаань, дулаанай ерэлгые hаатуулаагүй. Мартын тэнгээр саhан дууhан хайлаад, таряашад хойшолуулагдашагүй ажалаа эхилээ hэн. Тиин мүнөө хабарай тарилгын хүдэлмэри үдэрhөө үдэртэ үргэдэнэ.

Мүнөө жэлэй хабар гүнзэгы удха шанартай юм. Таряалангай ба фермэнүүдэй хуби заяанда ехэ хубилалтанууд болохоор хүлеэгдэнэ. Орон доторнай хаа хаанагүй газар таряалангай бүхы ажал хэрэгүүд түүхэтэ Эдеэ хоолой программын үндэhөөр бэелүүлэгдэнэ.

Эмхидхэлэй ба экономическа шэнэ хэмжээнүүд. Эдеэ хоолой программын элсүүлхы заабари зүбшэлнүүд түрүүшынхеэ дүүрэн хүсөөрөө бэелүүлэгдэжэ эхилхэнь бшуу. Агропромышленна комплексын бүхы hалбаринууд болон подразделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ниитэ нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Тэрэниие хүтэлбэрилгые hайжаруулгада, экономико эрхилэлгын онол аргануудые нарижуулгада, колхоз, совхозуудай экономикые бэхижүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана.

Ороной хүдөө нютагуудта хүтэлбэрилгын шэнэ зургаанууд хүдэлжэ эхилээ. Гурба мянганhаа дээшэ районно агропромышленна нэгэдэл (РАПО) болон эдэ нэгэдэлнүүдэй соведууд байгуулагдаа. Гэхэтэй хамта өөрыгөө харюулаагүй трестнүүд болон нэгэ нэгэсэ дабтадаг хүтэлбэрилгын бусад эмхи зургаанууд болюулагдаба. Энээнэй урда тээ тэдэнэй мэдэлдэнь байдаг хэдэн мянган совхоз районуудай мэдэлдэ дамжуулагдаа. Республиканска (АССР), хизаарай болон областной 150 гаран агропромышленна нэгэдэл ба тэдэнэй соведууд байгуулагдаба.

Агропромышленна комплексын бүхы hалбаринуудай хүдэлмэрие хоорондонь тааруугаар эмхидхэхэ, газарай, техникын, хүдөө ажахыда зорюулагдадаг бусад материальна нөөсэнүүд болон капитальна hомололгын аша үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүтэлбэрилгын шэнэ зургаануудай хүсэлэн оролдолгонууд түрүүшын ээлжэндэ элсүүлэгдэжэ байна.

Үйлэдбэрине эмхидхэлгэдэ хаа хаанагүй шэнээр хандана. Колхоз, совхозуудта ажахын тоосоо түргөөр нэбтэрүүлхэ, дотоодын нөөсэнүүдые бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ, түсэбэй, гүрэнэй ба ажалай журам бэхижүүлхэ гэhэн түс асуудалые шиидхэхэ түлхюур болоно гээд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ тэмдэглэгдээ hэн.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ эгээл нүлөө ехэтэй аргануудай нэгэниинь хадаа хамтын подряд болоно.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ хамтын подряд нэбтэрүүлхэ талаар бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ шэнэ арга үнлэрөөр сэгнэгдэhэн, нэгэн дуугаар мэдэрэгдэhэн байгаа.

Мүнөө жэл хаа хаанагүй хамтын подряд нэбтэрүүлэгдэжэ эхилхэнь гээд зүблөөн дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ. Харин түсэбтэ табан жэлэй hүүл тээшэ ажалаа эмхидхэлгын ба урмашуулгын энэ шэнэ арга колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ батаар оруулагдаха ёhотой.

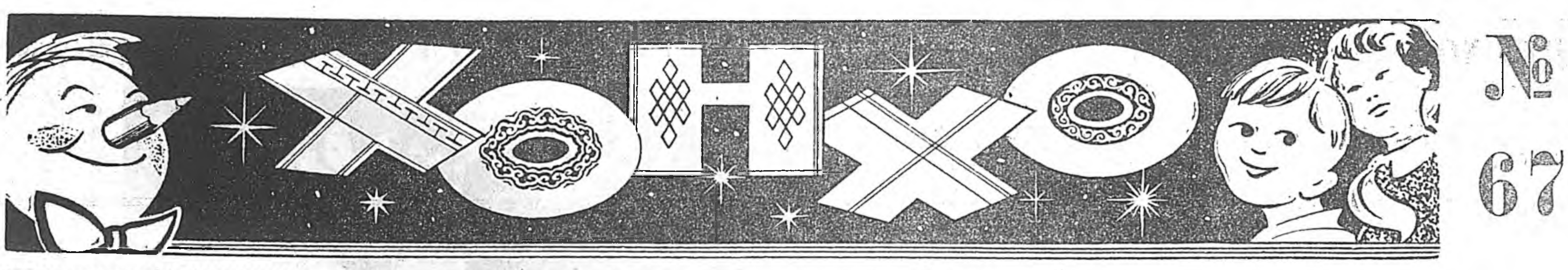
Хамтын подряд мүнөө болотор hулаар нэбтэрүүлэгдэнэ, үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээдүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэниие нэбтэрүүлhэн бригада болон звенонуудай хубинь олонхи районуудта 10 процентhээ дээшэ болодоггүй. Энэ шухала хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоhон тухай мэдээсэлнүүд элдэб нютагуудhаа ороно. Хабарай тарилгые эхилhэн подрядна бригадануудай тоо олошорно. Ороной ажахынууд хабарай тарилгын хүдэлмэридэ урдахи жэлэйхиhээ hайнаар бэлдээ гээд хэлэхэ хэрэгтэй. Тракторнуудай парк, тухайлхада, 200 мянгаар олошорхо, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй нөөсэнүүд 4 миллион тонноор дээшэлхэ юм.

Һайжаруулагдаhан гурбан миллион гектар газарта түрүүшынхеэ ургаса таригдаха. Колхоз, совхозууд ороохото ургамалнуудай hайн шанартай үрэhэ хүрэнгөөр хүсэд хангагданхай. Тракторнууд болон хүдөө ажахын машинанууд нёдондо жэлэйхиhээ бүри эмхитэйгээр заhабарилагдана.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хабарай тарилгын хүдэлмэрие амжалтатайгаар үнгэргэхын тула бүхы шухала юумэн бии. Гэбэшье мүнөө жэлдэ хүнгэн байха гээд хэлэжэ болохогүй. Ороохо ургуулха гээшэ хэзээдэшье хүшэр хэрэг мүн. Ургаса ехээр хуряахын ба фермэнүүдhээ ехэ продукци абахын тула ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй болоно. Орон дотор хаа хаанагүй эрхим дүнгүүдые туйлахын түлөө, Эдеэ хоолой программын даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэдэнэ.

Д. СМИРНОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

...уунын районой Эгэтын-...гай дунда һургуулиин ...зохёолой—хизаар оро-...шэнжэлгын кружогой ...лмэри тухай энэ хууда-...амнай уншагты.

...РЭЛ ХЭЛЭНЭЙНГЭЭ ...ЯЛИГТАЙ ТАНИЛСУУЛАН

...эсэгынгээ
...харагты,
...хабһандаа
...а абагты!
...арнь һайса
...аты! —

...ий нютагһаа гараһан мэдээжэ ... Нимбуев гансахан өөрынгөө ...хандана бэшэ, харин тэрэ-...хүн бүхэндэмнай хабаатай. ...лхэйдэ мүндэлжэ, хүмүүнэй ...ябэл, ши түрэһэн, эхэ, эсэгэ-...эл тоонто нютагтайш. үлгын ...куулһан урин намдуу түрэл Түрэл буряад хэлэн тухайгаа ...олон зохёолшодой үгэнүүд ...ээжэ. Жэшээнь:

...хэлэн
түрэһэн дайда хоёроо
...эгүүр
...яба—мартахагүйш, —
...дай поэт Николай Дамдинов ...һэн.

...хэлэн —,
Байгал далай,
...ма эршэтэй
аршаан бэлэй, —
...ядаймнай эрхим поэдүүдэй ...рен-Базар Бадмаев хангюур-

...үгэдэл
эрид сэхэ лэ,
...эридэл
торгон хурса лэ
буряад хэлэмнай,
...альгандал
энэрхы дулаан лэ,
...манандал
үнжэгэн сагаан лэ
буряад хэлэмнай, —

...ад ороной уран дууша ху-...ок Улзытуев баталан, түрэл ...тан дуулаа.

...унтэй жэшээлтэйб түрэл хэ-...эсэгэнэрэйнгээ, үг гарбалайн-...н хэлые үхибүүдтэ үзүүлжэ, ...э бухы баялигтайнь танил-...ашэ хүүгэдэй саадай хүмүү-...эй, һургуулиин багшанарай ...лга болоно.

...аар Яруунын районой Эгэ-...й дунда һургуулида бага бэ-...мэри хэгдэнэ. Нэн түрүүн бу-...нэй кабинет тухай дурдаха ...б. Яруунын райсоведэй гүй-... арадай гэгээрэлэй таһагаар ...теднай шалгалта (аттестаци) ...эрхим» гэһэн сэгнэлтэдэ хүр-...на. Уран зохёолшодто зорюу-... планшедүүд, зохёолой сюже-...аруулан, һурагшадай өөһэ-...аһан зурагууд, литэ хэгдэн-...эдэ мүнөө үеын нютагаархи-...ажабайдал «Шэнжээ шэнэл-...одоо...» гэһэн ниитэ гаршаг ...лагдан, харуулагданхай. Бу-...ндоо, Байгал далайдаа зо-...ан, зохёолшодой шүлэгүү-...лбарнлагдаһан, һонирхожо, ...оумэн бии.

...ээ гадна һурагшад өөһэдынгөө ...өө, хүршэнэрһөө нютагайнгаа ...бгэд, хүгшэдһөө арадай аман ...зүйлнүүдые ехэ дуратайгаар ...онгоор суглуулдаг. Тэрэнээ ...ланшет болгон согсолдог юм. ... һонин наадануудые һэргээ-...баһа ехэ хүдэлмэри ябуулаг-...өөнэй залуушуул ёохор наа-...хаа болинги. Юуб гэбэл, наа-...атайншье һаа, аялгыень мэдэ-...а, дуунуудай үгые мэдэнэгүй. ...хорой дуунуудые суглуулжа ...улнэбдн, яажа хатархыень ха-...һурганабди. Тиимэһээ һургуу-...эргэгдэдэг элдэб һайндэр бо-... зохёолой үдэшэнүүдтэ һураг-...род хатарай хангуугаар ёохор ... мартадаггүй.

...наадан гээшэ буряад арадай ... сагһаа абажа, наадажа яба-...ан юм. Бидэ һургуулидаа ша-...алгаар 4—7-дохи классуудай ...ай дунда мүрысөө үнгэргэнэ-... наадахадаа, хүүгэдэй нюдэн

хурса, мэргэн оношотой болодог, гарынь дүрэ шадабаритай, өөһэдөө һубэлгэн бодолтойшье болохо зэргэтэй. Һурагшадай олонхинь гэртээ шагай наадана. Түрэлхидынь шагайнуудаа абажа, хадагалжа ябана ха юм. Зарим айлда 200—300 гаран шагай байха юм.

Түрэл хэлээ тон һайнаар мэдэхын, шэнжэлхын тула классһаа гадуур хүдэлмэри тусхай түсэбөөр ябуулагдана. Жэшээнь, буряад литературатай, искусстватай танилсаха факультатив, өөһэдөө зохёожо туршадаг һурагшадай хабаададаг «Үгын шэмэг» гэһэн кружок, мүн драмкружок гэхэ мэтэнүүд таһалгаряагүй хүдэлдэг.

Буряад совет литературын үндэһэ һуури табилсагшадай нэгэн Х. Н. Намсараевай зохёохы ажалда зорюулһан үдэшэ үнгэргэхэдөө, тэрэнэй шаби, Буряадай АССР-эй арадай артист Сундуп Бимбаевич Рабсаловые урижа ерүүлһэн байнабди. С. Б. Рабсалов багша тухайгаа сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдые хэлэжэ дурсаад, һүүлдэнь зохёолшын «Үбгэн гэлэнэй үгэ» гэһэн зохёолыень сээжээр уншажа үгөө һэн. Ямар уран гоёор уншаа гээшэ һэм! Драмкружогойхид «Тайшаагай ташуурһаа» хэһэг харуулаа. Һурагшад энэ үнгэрһэн үдэшэ тухайгаа дурдан-дурдан хөөрэлдэдэг.

Ш. Н. Нимбуевай зохёохы ажалда зорюулан эмхидхэһэн үдэшэ мүн лэ ехэ һонирхолтой байгаа. Юуб гэбэл, поэдэй наһанай хани нүхэр Һамажаб Пыловна Бардуева өөрынгөө нүхэр тухайда дурдаһан бэшэг бэшээ. Поэдэй бага наһанһаа наадажа, үелжэ өөдөө болоһон, нилээн олохон зохёолнуудаа зорюулһан үеынь нүхэр, 1930 онһоо КПСС-эй гэшүүн, ажалай ба дайнай ветеран Базаржаб Гончикович Гончиков уригдаа һэн. Ш. Нимбуевтай яажа «дүлэ сасаран ябаһан» тухайгаа тэрэ һонёор хөөрөө. Поэдэй зээнэр энэ үдэшэдэ хабаадалсаа, мүн лэ үгэ хэлээ, нагаса түхайгаа дурдаа бэлэй.

Буряадай АССР-эй арадай поэт, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Н. Г. Дамдиновай түрэһөөр 50 наһанай ойдо зорюулһан үдэшэ үнгэргөөбди. Поэт һурагшадтамнай бэшэг бэшээ, хоёр шүлэгөө уншажа, миндаһан дээрэ буулгаад бэлэглээ. Һурагшаднай Н. Дамдиновай бэшэһэн шүлэг, дуунуудые гүйсэдхэжэ, драмкружогой гэшүүд «Доржи Банзаров» гэһэн пьесэһээнь нэгэ хэһэг табяа һэн. Доржи Банзаровай ролиие гүйсэдхэһэн Бэлигтэ Лыгденовые зон ехэ һайхашаан зохидшоожо хараа юм.

Литературын, искусствын түлөөлэгшэд манай һургуулида ерэлгэтэйл байдаг. Уран зохёолшод Цыдeнжап Жимбиев, Цырен Галанов, Сергей Цырендоржиев, композиторнууд Базар Цырендашиев, Юрий Ирдынеев болон бусад манда айлшалһан, һурагшадтаймнай уулзаһан байна. Мүн манай һургуулиие 1966 ондо дүүргэһэн, Ажалай Улаан Тугай ордено, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай актёр, Буряадай АССР-эй габьяата артист Дамба-Дугар Бочиктоев, Буряадай АССР-эй арадай артист Цыдек Цырендоржиев, артист Арья Дагбаев гэгшэдтэй уулзалга болоо һэн.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд, уулзалганууд, уран зохёолой үдэшэнүүд, арадай аман зохёол суглуулан согсололго хадаа ехэ үг зорилготой юм.

Манай һургуули дүүргэһэн олон хүн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй түүхэ болон хэлэ, бэшэгэй факультедэй ород-буряад хэлэ бэшэгэй таһагта һурана. Тодорхойлбол, 4-дэхи курсада Цырендылыков Булат, 2-дохи курсада Банзаракцаева Ханда, 1-дэхи курсада Намсараева Эржэн һурана. Һургуулиин ябуулжа байдаг хүдэлмэри эдээндэмнай нүлөөлһэншье байха.

Ц-Х. ЖАМЬЯНОВА,
һургуулиин директорэй орлогшо, буряад хэлэнэй ба литературын багша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шагалзахада хурса шодэн хэрэгтэй. (Һурагшад сүлөөтэй сагтаа шагай наадалгаар мүрысөө үнгэргэдэг).

МИНИИ НҮХЭР

Би һургуулида үшөө орохо үды байгааб. Жабартай, ехэ хүйтэн үбэлэй үдэр эжымни намайе магазин хилээмэ абахыем эльгээбэ. Хилээмээ абаад, бусажа ябатараа, дааража, хүлдэхэеэ байһан боро борхигор, үрэ үрзэгэрһэн нохойн гүлгэ үйлсэдэ хаража ерхибаб. Аргагүй ехээр хайрлажа, тэрээнээ үбэртэлөөд, эжым зэмэлхэ ха гү гэжэ һанаһаар, гэртээ ошобоб. Харин эжым тэрэниием намһаашье ехээр хайрлаа һэн.

Гэртээ оруулжа, дулаахан пээшэнэй хажууда һэсы дээрэ хэбтүүлээд, бүлеэхэн һү табаг соо хэжэ үгэбэб. Тэрэнээ Хоройшо гэжэ нэрлэбэб.

Уданшьегүй тэрэм һархайжа, гоё һайхан томо нохой боложо, үнэхеэрөө, хорёо хото руугаа хүнэй мал, нохойнуудые дүтэлүүлхээ болиһон юм. Һамһаа бүришье һалахагүй. Эдеэлхэ унтаха хоёртоол хахасадаг һэмди.

Һургуулида орохо зумни аргагүй үһөөтэй, бороотой байжа, үдэ голнай үерлээ юм.

Нэгэтэ аяма халуун үдэр Хоройшо нүхэрөө дахуулаад, уһанда орохоёо ошобоб. Голнай булангиртайгаар хүүесэ, хаяаса урдажа байба. Бага зэргэ айгаашье һаа, аяма халуунда тэсэжэ ядаһандаа, хубсаһаа тайлажа, уһа руу һүрэбэб. Һүрхэйгөөр шунган, иишэ тиишээ тамаржа оробоб. Тиигэжэ ябатараа, үшөө гүнзэгы руу тамархам гээд, уһанай эрьюулгэдэ ороошоо һэн хаб. Гэнтэ бэем ээзгүй боложо, шэнгэхээ һанахадаа, би шадалаараа һүхирбэб. Нэгэ мэдэхэдэм, эрьедэ намайгаа хаража һүүһэн нохоймни хажуудам пашхуурдажа байба. Тэрээндээ аһалдажа үрдөө ёһотойб. Гэнтэл эрье өөдэ нохойдоо шагтагалдаад гаража ябахадаа, һэгээ ороо һэм.

Иигэжэ тэжээһэн нүхэрни намайгаа муухай аюулһаа абараа бэлэй.

Амгалан ДАШАЦЫРЕНОВ,
8-дахи классай һурагша.

БЭҺЭЛИГЭЙ ДУУНҺАА

Эрхэ зээрдэ моримни
Түмэнхэн адуунай
түрүүндэ.
Эрхэнсэй бага абгаймни
Түмэнхэн зэргын
түрүүндэ.
Төөнтэй зээрдэ моримни
Түмэнхэн адуунай
түрүүндэ.
Түрһэнхэн ганса абгаймни
Түмэнхэн зэргын түрүүндэ.

* * *

Сэсэг дэлгэрбэ —
Дэлхэйн шэмэг.
Сэсэшүүл сугларба —
Түрын шэмэг.
Үнгэтэ сайхан
Сэсэгүүд мэтэ,
Үетэн залуу —
Манай жаргал.
Үбэлэй һарада
Хагдарһан шэнги,

* * *

Үтэлхэ, хүгшэрхын
үйдхар бэрхэ.
Арса дэлгэрбэ —
Агуулын шэмэг.
Ахашуул сугларба —
Түрын шэмэг.
Набшаһатай һайхан
Сэсэг мэтэ,
Наһамнай залуу —
Манай жаргал.
Намарай хюруудa
хагдарһан шэнги,
Наһалан хүгшэрхын
үйдхар бэрхэ.

(Сандан эжы гэжэ нютагтаа алдаршаһан, Эгэтын-Адагай түрүүшын коммунарнуудай болон комсомолшуудай нэгэн Дамбаева Балсанһаа кружогой гэшүүд бэшэжэ абаа).

ҺУРАГШАДАЙ ТУРШАЛГАНУУДҺАА

БИШЫХАН ҮГҮҮЛЭЛНҮҮД

НОХОЙН ҺАМГАН

Жаргал Нарһатада байдаг. Би Эгэтын-Адагайб. Нэгэ зун Жаргал бидэ хоёр эжынэртээ Дарһанай аршаанда ошожо амарбабди.

Нүхэрэйм эжы анханиинь манай нютагай байһан юм. Тиимэһээ эжынүүдэймнай хөөрэлдэхэ юумэн дууһахагүй. Жаргал бидэ хоёр баһал һанаандаа тухагүй наадахабди; шашалдахабди.

Нүхэрни нэгэтэ иигэжэ намһаа асууба:

— Үсэгэлдэр шинии эжы хониеб даа нохойдо хадамда гараа гэжэ хэлээ. Һөөе, нохой һамга абадаг юм гү?

Би энеэшэбэб. Жаргални дураа гутангяар:

— Би нээрэ һээ һуранаб? — гэбэ.

— Нохой гээшэшни нютагай нэрэ ха юм. Оноохой нютагые буряадууд тиигэжэ нэрлэдэг. Миниишни нагаса абгай тэндэ байдаг лэ, — гэжэ нүхэртөө ойлгуулбаб.

АЙЛШАД

Дүрбэтэйхэн Чингис эжытээ Хэжэнгэһээ манайда айлшалжа ерээд байба. «Огонек» журналай хуудаһануудые иража, зурагуудыень хаража, һуутараа, эжыһээ һураба:

— Гагаринтан хэды үхибүүтэйб?

— Хоёр үхибүүтэй.

— Хүбүүтэй гү?

— Үгы, басагад.

— Томонууд гү?

— Шамһаа ехэнүүд аабдаа.

— Эжы, бидэ Гагаринайда айлшалуужамди, зай гү? — гэжэ Чингис эжыдээ дурадхаа һэн.

БУДЕННЫН ТАНИЛ

Би нэгэтэ шэнэ оной календарь абаад иража, энэ-тэрэ юумыень уншажа һуутараа хэлэбэб:

— Семен Михайлович Буденный аяар 90 наһа хүрэжэ наһа бараһан юм байнал.

Тинхэдэмни 2-дохи класста һуража байһан наймаатайхан Буладнай:

— Зоригтын эжы 87-той, гүб даа. Дүтэрхы наһатай хадаа Буденныйтай танил байгаа ёһотой, — гэжэ хашалгүйгөөр тобшолбо.

МАНАЙХИН ТУХАЙ ОНТОХОН

Аюур хүүгэдэй саадта ябадаг. Тэрэ онтохо хөөрүүлхэ ехэ дуратай.

Нагасындаа айлшалжа ошоод, үдэшэлэн унтаридаа ороходоо, онтохо хөөрэ гэжэ нагаса абгайгаа Аюур баалаба. Тэрэнь бүхы мэдэхэ үльгэр онтохонуудаа хөөрэбэ.

Нүгөөдынгөө, үшөө, үшөө гээд һалахагүйдэнь: «Урдын урда сагта Үдэ голой эрьедэ, Эгэтын голой адагта нэгэ айл байгаа. Тэдэнэйхин аргагүй эрхэ монсог ганса хүбүүтэй байгаа», — гээд, эхилхэдэнь:

— Аа, манайхин тухай онтохо бү хөөрэ, — гэжэ Аюур таһа дүүрэн хорибо.

Абида ДОНДОКОВ,
8-дахи классай һурагша.

МИНИИХИИЕ ХАДУУГТЫ!

Хурин дэгэлтэй,
Шара самсатай,
Сагаан бэетэй.
(*Һамар*).

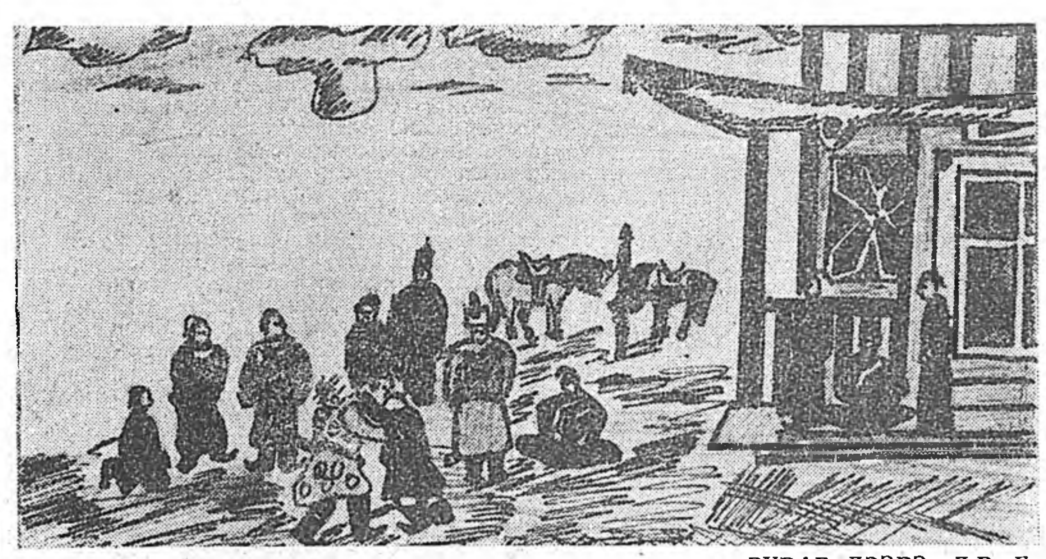
Гэдэһэн сагаан,

Нюргам улаан,
Нэтэржэ оробол,
Нүхэлжэ болохоб.
(*Баллуур*).

Таһалга соо

Тэбхэр һармагшан
үлгөөтэй.
(*Гэрэл*).

(Эдэ таабаринуудые 4-дэхи классай һурагша РИНЧИНОВ Жаргал зохёобо).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д-Р. Батожабайн «Төөригдэһэн хубин заян» гэжэ романай гол геройн Аламжа эсэгэтэеэ барилдажа байна.

10-дахи классай һурагша ЖАМБАЛОВ Мункын зурагууд.

* * *

ДООДО ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Х. Намсараевай «Дамби жоодшо» гэһэн рассказай удхаар хэгдэһэн зураг.

ТААБАРИНУУД

Борохон хурьгые
боожо ядаба.
(*Хадын горхон*).

Улаахан хүбүүн
сагаан бойлторготой.
(*Хурганда зүүһэн мүнгэн бэһэлиг*).

Хүрин үнеэн
хүүрхэй гэдэһэтэй.
(*Үхэг*).

Харагшан хоёр гаргүй.
(*Дэгэлэй ууҗа*).

Баабайнь баглагархан.
Эжынь эрзэгэрхэн.
Басаганиинь шэмхэлүүр
таталуурхан.
Хүбүүниинь хүхэрөөд
тонилдог.
(*Сог, гал, ошон, утаан*).

Тээ тэндэ бухын тархи
булаа һэм,
Хүлынь бултайба аа гү?
Нюдэниинь бэлтыбэ аа гү?
(*Таряа тариха*).

Дохир, дохир
шубууниинь
Домой аршаанһаа
хүртөөд,
Жэн нэгэтэй хадада
Мүрөө үзэгдөөд,
үгы болошобо.
(*Бэшэг бэшэхэ*).

Хаанаһаа ерэһэн
хальбаанга,
Хамаг зоной эдимсэ.
(*Сай*).

Хойноһоо ерэһэн айлшан
Хоёр тээгээ түшэлгэтэй
(*Уһанай эрье*).

Тааг дээрэ тагдай-ягдай.
Табан хурга
... **һарьмай-дарьбай.**
(*Айрһа хатааха*).

Эгэшэ дүү хоёр
... **зэрмэ сасуу**
(*Хаалга*).

Ши зүүгээр ошо,
би баруугаар ошоһуub
Дэлюухэн дабаанда
уулзахабди.
(*һэеы гэрэй бүһэ*).

(1903 ондо түрэһэн **ЦЫРЕНЖАПОВА** Цымжит Жамсуевнаһаа 7-дохи «А» классай һурагша **БУДАЕВА** Дарима бэшэжэ абаа).

Шүрэ бүмбэ үбһэн
таглааритай.
(*Нохойн хоншоор*).

Майдараар маяглаа.
Манда шэрээр хуяглаа.
Торгоор тоглоо.
Торгон утаһаар логшоо.
(*Урданай һамган дэгэл*).

—Бүмбэхэниие хэн
сохёоб?
—Бүхэ заарин.
—Бүхэ заарнинда
хэн хэлээб?
— Һохор ёорон.
—Һохор ёорондо хэн
хэлээб?
—Гэдэһэ аршадаг
шалшаахай.
(*Хонин, шоно, нохой, шаазгай*).

(5-дахи классай һурагша Доржиева Димит өөрынгөө эжыһээ Жалсанова Дулмажаб Рабдановаһаа бэшэжэ абаа).

...ЛДИН НЮТАГАЙМ ЭДИРШҮҮЛ

...бури бэшэшье һаань, ...нютагаараа ябаха-...гээһэн шэнги, до-...амдуу болодог, ажа-...эршэ олдодог ха ...һалхан би түрэл ...раа ябаад ерээб. ...жэлэй саада тээ ...һураһан, хорёод ...аана өөрынгөө баг-... һургуулида орожо, ...Пушкинай хэлэһээр, ...уи, залуу үетэнтэй ... байнаб.

...энэн үхибүүд минии ...тэй сасуулбал, һу-...ужэнги, олон юу-...хэ, долонгирнууд. ...хэдэ, минии үетэн ...нууд ябахадаа (ху-...рнүүдтэ, малшадай ...үртэнүүдтэ үдэг-...ай хэлэгдэнэ), кино-...ён хараһан гү, али ... хаража үзөөгүй ...айха. Би «Тагнуул-...аатаршалга» гэжэ ...руушынгээ киноё ...ной нажар хараа ... Манай нютагта нүү-...ио ерэжэ, гүүртэ ...үдһөө үхибүүд яба-...еэр гүйлдэжэ ерэ-...ха...
... мүнөө хүдөөгэй ... тосхонуудһаа гал-...һоо таһархай, ган-...рээ һуудаг малша-...гэртэ сэнхир экран

тодхоотой, түби дэлхэйн һонин һорьмоёо дуулгажа, харуулжа байдаг болонхой бшуу. Сэнхир экранай ашаар хамаг түбһэн юумые мүнөөнэй үхибүүд хара багаһаа мэдэхэ болоно, ород хэлэндэшье түргөөр һурана. Мүнөө буряад үхибүүдые ород хэлэндэ һургаха асуудал хурса удхаяа гээнги болоо гээшэ ааб даа. Харин мүнөө ажаглахадам, буряад үхибүүдые түрэлхи хэлэндэнь һургалга тушаа асуудал хурсаханаар табигдадаг.

Юундэ энээн тушаа хэлэнэбши гэхэдэ, буряад үхибүүдэй шүлэг уншахыень шагнахада, хэлэниинь таталдаһан шэнги, аг-заг гэдэг, хари хэлэн дээрэ уншаһаншуугаар дуулдадаг. Тиихэдэнь манай үеын үхибүүдэй түрэл хэлэн дээрээ ямар бэрхээр, ямар ураар шүлэг уншадаг байһые ээлүүдгүй панаадхихаш:

Агаар хүхэ огторгойн
Аржагар мушэтэй байхада,
Моринойтуруун табарна.
Модон тэргэ хахинана...
(Б. Базарон).

Үгышье һаа:
Улаахан залаахан.
Намаашни хэдыб?
Эреэхэн зүгыхэн
Эрьеэ гү. хэлыш.
(Ч. Цыдендамбаев)

Эдэ гү, али ондоошье шүлэгүүдые имагтал үрогтоо бэшэ, мүн газаагуур наадажашье ябахадаа, бидэ ханхинаса уншадаг, үе үеэрнь таһалдуулан хангюурдуулдаг бэлэнэди.

Гэхэ зуура буряад хэлэнэй һайнаар заагдадаг, багшанарайнь оролдолго гардаг, классһаа гадуур хүдэлмэри ябуулдаг һургуулинуудта үхибүүдэй мэдэсэ, шадабари һайн байдаг. Энэ талаар Эгэтын-Адагай һургуулиин һурагшадые тэмдэглэмээр гээшэ ха.

Эгэтын-Адагай һургуулида уран зохёолой-драматическа кружок олон жэлэй туршада таһалгаряагүйгөөр хүдэлжэ, үхибүүдые хизаар орондоо, түрэл хэлэндээ дурлуулха талаар сэгнэшэгүй ехэ хүдэлмэри хэдэг байна. Х. Намсараевай «Тайшаагай ташуур» гү, али ондоошье зохёолые найруулан, зүжэг болгон табихадаа, үгышье һаа, уран шүлэгые сээжэлдээд, гоё һайханаар сцэнэ дээрэһээ уншахадаа, үхибүүдэй аман хэлэлгэ хүгжэнэ, хэлэниинь баяжана, ураар, нугархайгаар дүүгаржа һурана ха юм.

Нютагайнгаа соёлой байшан соо ехэшүүлтэй хамта концертдэ хабаадахадаа, элдин нютагаймни эдиршүүл уран бэлигээ гэршэлэн харуулжа шадаа һэн. Би тэрээндэнь ехэ баярлаа һэнон. Х. Намсараевай «Дамби жоодшо» гэһэн зохёолоор найруулагдаһан зүжэг ехэтэ һаншаагдаа. Сээжээр шүлэг уншаланшье бишыхан үхибүүд мүн лэ хөөршөөмөөр байгаа даа.

Кружогой гэшүүдэй дунда рассказ, шүлэг, таабаринуудые зохёодог эдиршүүл бии байна. Тэдэнэй эрмэлзэлые дэмжэн, зохёол бэшүүлдэг, зохёоһон юумыень хашаргүйгөөр шалгажа, зүбшэл заабари үгэжэ байдаг багшанарай хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэхэ дуран хүрэнэ. Мүнөө һурган хүмүүжүүлжэ байһан үхибүүдынь хожомоо барандаа уран зохёолшод, журналистнууд, артистнууд, болоогүйшье һаа, түрэл хэлэндээ, уран үгэдэ дуратай хүнүүд боложо үргаха ёһотой ха юм.

Бэшэдэг үхибүүдэй дундаа 8-дахи класста һурадаг Дондоков Абидын, Дашицыренов Амгаланай зохёолнуудые тэмдэглэмээр. Эдэнэр прозооршье, шүлэгөөршье хүсөөэ туршадаг байна. Ехэл һайн! Ажабайдалай энеэдэтэй элдэб ушарнуудые ажаглаад, тэдэнээ шогтойхон үгүүлэл болгожо шададаг Абида хүбүүн хожомоо хэншье болоо һаа, Эгэтын-Адагай һургуулиин кружогто ябадаг байһанаа наһаараа мартахагүй аабза.

Таабари зохёолго гээшэ ехэ хүшэр юм. Юуб гэхэдэ, таабари хадаа аман зохёолой жэжэ жанрнууд соо онсо һуури эзэлдэг байна. Энэ жанр хадаа арадай сэсэн сээжэ соо (иигэжэ хэлэжэ болохо аабза?) хэдэн мянган жэлэй туршада үлтиржэ, мүлигдэжэ, үеһөө үедэ дамжан, манда хүрэжэ ерэһэн тула үлүү-булуу юумэгүй, үгэ бүхэниинь бэе бэетээ нягтаран холболдоһон, тон тааруугаар хоноогдоһон байна бшуу. 4-дэхи классай һурагша Ринчинов Жаргал таабари зохёожо туршадаг юм байна. Тэрэнэй зохёоһон таабаринуудые мүнөө энэ хуудаһандаа барлабабди. Ондоо нютагуудай үхибүүд уншаад, тайлбарииень хараад, Жаргалай таабаринуудые ёһотойгоор сэгнэжэ үзэхэ бэзэ гэжэ һанагдана.

Элдин нютагайнгаа уран хурса эдиршүүлэй һуралсалда, зохёохы хүдэлмэридэ үндэр ехэ амжалта хүсөөд, гүүрһаяа туршагты, арадайнгаа аман зохёол суглуулагты, шэнжэлэгты гэжэ захиха дуран хүрэнэ.

Ц. ДОНДОГОЙ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЭБ НАЙРАМДАЛ—АЖАҺУУХА ЭРХЭ МҮН

Нимэ уряа лозунг доро Мексикын ниислэл хотодо уласхоорондын конференци үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ 34 ороной ба уласхоорондын хэдэ хэдэн организацинуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаба. Имагтал буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлалгын, ядерна буу зэбсэгүүдэй нөөсые хороолгын ба ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулгын эрхэ байдалда дэлхэй дээрэ ажаһууха эрхэ хангагдаха байна гэжэ тэдэнэр нэгэн дуугаар онсолон тэмдэглээ. Конференциин делегадууд Советскэ Союзһаа жэшээ абажа, ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялга бэе дээрээ даажа абахыень ядерна бүхы оронуудые уряалһан байна. Хэрбээ тиимэ юумэнэй хэгдээд байгаа гэбэл, һаа, хүн түрэлтэндэ айхабтар аюултай хойшолонтой шэнэ дайнай һэжэрхэ боломо аюулые зайсуулха боломжотой байна.

Мексикодо үнгэргэгдэһэн конференци хадаа бүхы дэлхэй дээгүүр таража, мүнөө үе сагай политическэ нүлөө ехэтэй шэнэ хүсэн болоһон дайнда эсэргүү үргэн хүдэлөөнэй нэгэн хэһэг болоно. Эб найрамдалай түлөө комитедүүдэй ажал ябуулгын түбэй уряагаар Римдэ олон мянган хүнэй хабаадалгатай манифестаци үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ хабаадагшад «Сэрэгэй гаргашануудые усадхагты!», «Буу зэбсэг ехээр гаргалгые зогсоохо!», «Американ ракетэнүүд үгы болог!» гэһэн лозунгнуудые абажа гараа.

Дайнда эсэргүү бүхэдэлхэйн хүдэлөөн энэ дэлхэйн политическэ амидаралда горитой ехээр нүлөөлжэ хүсэн боложо, улам олон партинууд, парламент болон правительстванууд тэрэниие мэдэрхэ баатай болонхой. Гансахан лэ Рейганэй захиргаан хара һөөргэ буляалдан, дайнда эсэргүү хүдэлөөнэй эрилтэнүүдые хэрэгсээхэгүйе, тэрээндэ хабаадагшадые айлган һүрдөөхые оролдоно. Коммунизмда эсэргүү программаар Орландо хотодо үгэ хэлэһэн США-гай президент дурсагдагша хүдэлөөнэй эдэбхитэдтэ шангаржа ороо. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые даб дээрэ зогсоохо эрилтэ табихадаа тэдэнэр «тон аюултай юумээр бэеэ мэхэлнэ» гэжэ мэдүүлбэ. Президентэй хэды тиигэжэ байгаашье һаа, гадаадын хэрэгүүдэй талаар американ конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын комисси ядерна буу зэбсэг гаргалгые зогсоохо гэһэн һанамжые дэмжэһэн байна. Энэ тэрэ һанамжын түлөө 27 хүн дуугаа үгэжэ, 9 хүн буруушааба. Иигэжэ комиссиин шиидхэбэри бүхы американцуудай диилэнхи олонхидойн һанамжатай таараалдан байха юм. Бүгэдэ ниитын һанамжые тодорхойлһон асуултын үргэлжэлһэн харуулһанай ёһоор, бүхы американцуудай 75 процентнь ядерна буу зэбсэгүүдэй бүтээн гаргалгые даб дээрэ зогсоохо талаар хүсэлтэй байһанаа мэдүүлээ.

Дайнда эсэргүү хүдэлөөнэй амжалтануудые сэгнэжэ үзэһэн, «Нью-Йорк таймс» газетэ Рейганэй захиргаанай һанаанда таарама бэшэ иимэ тобшолол хэнэ: эб найрамдалай тала баримталагшадые Рейган хэды мушхалаа мүлжаашье һаа, ядерна буу зэбсэгүүдые саашадаа бүри ехээр гаргалга национальна аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ бэшэ, харин хохидоло оруулна гэһэн Холбоото Штадуудтахи этигэл найдабарине тэрэ тоонгүй байха аргагүй. Үргэн ниитэ хүн зоной энэ һанамжые хэрэглэхэ хүсэлтэйгөөр демократическа партиһаа президентын тушаалда кандидатурада дэбжүүлһэн байһан эб найрамдалай тала хамгаалха ба буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлалгын асуудалнуудые өөрынгөө гол зорилго болгон табина. Тэдэнэй нэгэн сенатор Крэнстон, жэшээнь, иигэжэ мэдүүлээ: «Туйлай ехэ аюултай, айхабтар хохидолтойгоор буу зэбсэг гаргалгые болюулаагүй сагтаа бидэнэр өөһэдынгөө экономикые һэргээн хүгжөөжэ, общественно аршалан хамгаалжа шадахагүй бди».

ЭЗЭМДЭЛГЭЕЭ БЭЕЛҮҮЛЖЭ ОРОБО

Рейганэй захиргаан Америкын түбэй оронуудта заналта хэхэһээ эхилээд харата ябуулгануудаа сэхэ бэелүүлжэ оробо: тагнуулайнь түбэй управлени Никарагуада зэбсэгтэ хүсөөр интервенци эмхидхэбэ. Вашингтоной интервенци хэхэ түсэб соонь хараалагдаһан энэ харата муухай эзэмдэлгэнь США-гай «аюулгүй байдалай аша туһын хэрэгүүд» тухай һэнгэргүй мэдүүлгын, «эб найрамдал аршалха» билдагууша хуурмаг найдуулгын аялга доро бэелүүлэгдэжэ байна.

ЦРУ-гай зэбсэгтэ хүсөөр хэгдэжэ байһан ээлжээтэ энэ харата ябуулга миил гансахан зорилготой бэшэ. Нэгэдэхеэр, Холбоото Штадууд американ буу зэбсэгээр хангагдаһан контрреволюционно бандануудые Никарагуада тухиран табяад, республикын революционно правительствые хардалга гүрдэлгөөр һуларуулан, унагааха ээлжээтэ һэдэлгэ гаргажа байна. Хоёрдохёор, энэ бандит ёһоной ябуулгын урда Сальвадорто боложо байһан үйлэ хэрэгүүдһээ дэлхэйн олониитын анхаралые һамааруулха зорилго табигдана. Мүнөө американ интервенциин аюулта һүүдэр энэ орондо хүрэжэ ерэнхэй. Энээн тухай ямар юумэн гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, Сальвадортохи американ политикада дахуул правительствын сэрэгые зэбсэгжүүлгэдэ Рейганэй захиргаан конгрессһээ хэдэн зуу миллион доллар эриһэн байна, тиихэдэ Карибска бассейндэ дайнай һүүлээрхи саг соо үзэгдөөгүй американ сэрэгэй эскадра (дайшалхы душэһөө дээшэ корабльһаа бүридэһэн) татагданхай. Үшөө ямар юумэндэ США найданаб гэхэдэ, Никарагуа руу Самосой бандые эльгээлгэдэ. Энэ орон ба Гондурас хоёрой хоорондо зэбсэгтэ тулалдаан болохо гэжэ этигэнэ.

Никарагуагай арад гартаа буу барижа, түрэл оронойнгоо бэеэ даанхай байдал ба нэрэ хүндые хамгаалгада жагсанхай. Республикын Сандинис правительство Гондурасай газар дээрэһээ орон нютаг руунь хуули бусаар нэбтэрэн ороһон контрреволюционно бандидуудай ээрхэг түримхэй ябуулгануудһаа тохёолдоһон бэрхэшээлтэ байдалые дары түргэн хаража үзэхэ гуйлтатай мэдүүлгэ Аюулгүйн Советдэ эльгээһэн байна. Никарагуагай революционно правительствые унагааха ябуулгада хэн хабаадана, тэдээндэ барандань туһаламжа үзүүлхэ бэлэн байһан тухайгаа Рейганэй захиргаанай убайгүйгөөр нэгэтэ бэшэ соносхоһон тушаа тэрэ мэдүүлгэ доторнь һануулагдана. Мүнөө эндэ тохёолдоһон уршагта байдал Америкын түбтэхи эб найрамдал ба аюулгүй байдалда бэрхэшээл ушаруулжа магад болоод байна гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

«ХҮРШЭЕЭ ДЭЭРМЭДЭ»

Туйлай ехэ кризистэ нэрбэгдэһэн капиталис экономикын капитанууд бэрхэшээлтэ байдалһаа гараха аргаяа бэдэрнэ. Диплом той экономистнууд, министрнүүд болон президентнүүд үлбэрдэһэн экономикые «түргөөр» ба «аша үрэтэйгөөр» эмшэлхэ рецептнүүдые урдилдажа байжа дурадхана. Гэбэшье «Нью-Йорк таймс» газетын нэгэтэ тэмдэглэһэнэй ёһоор, тэдэнь барандаа «Хүршээ дээрмэдэ!» гэһэн нэгэл уряада хүргэнэ.

Гүрэнүүд болон правительствануудые толгойлогшонорой хабаадалгатай «юрэнхы дэлгүүрэй» советэй Брюссельдэ үнгэргэгдэһэн сесси дээрэ ушар байдал имагтал тэрэ уряа доро үнгэрөө. Урдаа табигдаһан нилээд бэрхэшээлтэйхэн зорилгонуудые шиидхэхын тулада тэдэнэр суглараһан байха юм. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронууд 1982 ондо хүдэлмэригүй хүнүүдэй тоогой талаар Холбоото Штадуудые хүсэһэн байна. Мүнөө США-да, мүн «юрэнхы дэлгүүрэй» арбан орондо тус бүридэнь 12 миллион үлүү хүнүүд тоологдоно. «Юрэнхы дэлгүүрые» бүхыдэнь абажа харахада, хүдэлмэригүй хүнүүд үнгэрһэн жэлэй туршада 16,7 процентээр олошороо. Энэ талаар рекорд туйлаһан ФРГ-дэ 30,5 процентээр, Голландида — 36 процентээр ажалгүйшүүлэй тоо ургаа. Илангаяа залуушуулай дундаһаа хүдэлмэригүйшүүл ехээр олошоржо, аяар 40 процентдэ хүрэнхэй.

Тохёолдоод байһан энэ бэрхэшээлтэ байдал юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, Холбоото Штадууд ямаршье нюуса далдагүйгөөр кризисэйнгээ бэрхэшээлнүүдые өөһэдынгөө хамжагшадай нюрган дээрэ ашахые оролдодог байһан. «Хүсэтэйл хадаа эрхэтэйб» гэдэгтэл США банковска процентын түлөөһые улам ехэ болгон, долларай үнэ сэнгые искусственна аргаар дээшэлүүлдэг байгаа. Тэрэнэйнь хоишолон гэхэдэ, Баруун Европодо валютно-финансово айхабтар ехэ кризис һүжэрөө. Мүн эндэшье капитализмын шоно ёһоной хуули хэрэглэгдэжэ, Баруун-Германиин марк үнэ сэнгээр һулашаг француз франкые түрижэ мэдээ. Һүүлэй һүүлдэ француз банк национальна валютынгаа үнэ сэнгые ехээр унагаахагүйн тулада гансахан неделиин туршада аяар 23 миллиард шахуу франк гаргашалха баатай болоо.

Валютно-финансова зүришэлдөөнүүдэй үзэгдээгүй ехээр ургэдэһэн дээрэһээ «юрэнхы дэлгүүрэй» оронууд валютна системээ гүйсэд панхаруулалһаа абарха хэмжээнүүдые дары түргэн абаха баатай болоо. Энэ ушарһаа Европын валютна системэдэ ородог найман национальна валютын үнэ сэнгэй тэнсүүри түүхэдэ анха түрүүшынхеэ нэгэ доро хубилгагдаба. Тиигэжэ ФРГ-гэй, Голландиин, Даниин, Бельгиин ба Люксембургын мүнгэнэй единицын үнэ сэн дээшэлүүлэгдэжэ, тиихэдэ итальян лирын, француз франкын ба ирлан фунтын үнэ сэн хямдаруулагдаһан байна.

Мүнөө Баруун-Европодо «валютна шуурганай» нэгэ бага үнгэрһэн хойно обёорон гэхэдэ, Холбоото Штадууд лэ барништажа гараһан байба. Долларай үнэ сэн үшөө 4 процентээр дээшэлээ. Хүдэлмэригүйдэлгэ ба үйлэдбэриин хэмжээнэй хороогдожо байһан тушаа хэлэхэ болоо һаа, байдалынь бүришье доройтохоор хүлеэгдэнэ. Уласхоорондын худалдаа наймаанай, нэн түрүүн хүдөө ажахын продукциин экспортын асуудалнуудай талаар «юрэнхы дэлгүүр» ба Холбоото Штадууд хоёрой хоорондохи ехэ арсалдаанууд Брюссельдэ шиидхэгдэнгүй үлөө.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГООРОО

Мүнөө энэ хүн тухай мэдэхэгүй зон үсөөн байха.

Тэрэнэй гаргаһан баатаршалга тухай бодомжолходоо, тэрээндэ халуун дурлалаар, гүнзэгы ехэ хүндэлэлгөөр зүрхэ сэдьхэлшни халина.

Хүнүүдтэ туһалха, тэдэнэртэй һаналаа нэгэдэхэ гэһэн хизааргүй ехэ мэдэрэлээр эзэлэгдэжэ, Шаварш Карапетянай хаалта дээрэһээ сөөрэмэй уһа руу һүрэхэ баатай болоһыень хүрэһөөр лэ ойлгоноош. Тэндэ, троллейбусэй «жолооһоо» алдагдажа, уһаһан юһэн метрэй гүнзэгыдэ, хүнүүд хосорон һалажа байгаа. Имагтал тэрэ тэдээндэ туһалжа шадаха байһан юм... Троллейбусэй сонхо тэһэ сохёод, Шаварш булангир хүйтэн уһа руу хэдэ дахин шунган орожо, мэдээгээ алдаһан хүнүүдые эрьедэ гаргаһан байгаа. Тиигэжэ тэрэ 20 хүнэй ами наһа абараа һэн.

Эрэлхэг зоригтой, хүсэтэй шамбай, тамархадаа бэрхэ энэ хүн баатаршалга гаргахаар бэлэн байгаа бшуу. Тэрэ үдэр Шаварш Камо дүүтээ хамта 20 километртэ һорилго бэлэдхэл хэжэ ябаа. Тэрэ арбан жэл соо спорт эрхилжэ байһан юм. 12-тойдоо тэрэ Ереванда Альберт Азарянай гимнастикын һургуулида ябажа эхилээ һэн. Тамаралга болон уһан доогуур тамаралгын спорт эрхилбэ. Түни түбшэн зантай залуу хүн ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй, һанаһанаа заабол бэелүүлдэг зантай һэн. Тэрэ спортын 130 медальда хүртэһэн байгаа. Тэрэ СССР-эй ба Европын оло дахин чемпион болоһон, уһан доогуур тамаралгын спортоор дэлхэйн арбан рекорд тогтооһон алдартай.

Чемпионой бүлэдэ спорт ехэл хүндэтэй юм. Шаваршын эсэгэ — Владимир Самсонович мэдээжэ футболист байһан. Эгээл тиимэһээ тэрэ гурбан хүбүүдээ бага балшар наһанһаань хойшо спортдо дуратайгаар хүмүүжүүлбэ. Эсэгэнь Шаваршые шэрдэжэ, дархалжа, газар элдүүрилжэ, тракторто хүдэлгэжэ һургаһан байгаа. Мүнөө гуша наһатай Шаварш хоёр дээдэ һургуули дүүргэнхэй. Урдынхидал мэтэ, спорт ажабайдалайнь гол хэрэг болоно. Айхабтар хүндэ хүшэр туршалга гараһанайнгаа һүүлээр тэрэ ехэ спортдо бусаһан байна: сөөрэм соо болоһон уршагта үйлэ хэрэгэй һүүлээр врачнууд тэрэнэй ами наһанай элүүр энхын түлөө 45 үдэр соо тэмсээ һэн. Шаварш дахинаа һорилго бэлэдхэлээ хэжэ эхилһэн юм. Хэдэн һарын үнгэрхэдэ, дэлхэйн арбадахи рекордоо тогтооһон байгаа.

Мүнөө Шаварш республикын ДОСААФ-ай ЦК-гай баригдажа байгаа уһанай спортын баазые хүтэлбэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: спортын габьяата мастер Шаварш Карапетян Ереванай һургуулинуудай нэгэнэй һурагшадта айлшаар ерээд байна.

(ТАСС-ай фотохронико.)

Нютаг нютагай һонин

ЭРХИМЛЭГШЭД... УЛААН Т...

Залуушуулые сэрэгэй албанда бэлдэх... публикын районуудай хоорондо дэлгэрһэн... рысөөнэй дүн һаяхан гаргагдаба.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн Каб... до КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй М... Советэй дамжуулгын Улаан туг 200 түхэри... тайгаар барюулагдаба.

Хоёрдохи һуурида гараһан Загарайн рай... обкомой болон республикын Министрн... грамота 150 түхэриг мүнгэн шантайгаар...

Мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлһэн... Октябрьска районой КПСС-эй обкомо... АССР-эй Министрнүүдэй Советэй грамота... мүнгэн шантайгаар барюулагдаба.

Мүн үнгэрһэн жэлдэ СССР-эй Зэбсэгт... алба хэхэ залуушуулые Мухар-Шэбэрэй... Захааминай районууд һайнаар бэлдээ гэж... дотор тэмдэглэгдэнхэй.

«СПРИНТЭЭР»—«ВО...

«Спринт» яаралтай түргэн наадаанай лотерей юм. Билет худалдажа абамсаараа, хэдэн секундын туршада тэрэнэй дүн мэдэхэт. Тиимэһээ илангаяа залуушуул энэ лотерейгээр наадаха дуратай.

«Спринт ЕО» сериин хоёр миллион билет республикадамнай январь һарада тараагдажа эхилэгдэнхэй. Дүн хамта 500 мянган түхэригэй 400611 билет тэдээн сооһоо шүүбэритэй юм. Ондоогоор хэлэбэл, «Спринт ЕО» сериин лотерейгэй табан билетэй нэгэнииинь шүүхэ ёһотой.

Гусиноозерск хотын жолоошон Сергей Александрович Собачкин албанай хэрэгээр Улаан-Үдэдэ ерэжэ, «Спринтын» наадаһаниинь 15196 түхэри... түхэлэй «Во... байгаа.

«ЕО» сери... биледүүд бай... һарада худа... һаха. Энэ би... дуратайшуулы... нүүд хүлеэж... дорхойлбол, «Москвич», ... хэлэй авто... тоциклнүүд, ... хэригэй мүнг... болоно.

«Спор... лен...

ТАСС · АПН · ХИЛЫН СААНАҺАА

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой Национальна сулоорэлгын сандинис фронтын национальна хүтэлбэриин гэшүүн, Никарагуагай национальна һэргээлгын правительствын хүтэлбэрилхы советэй координатор Д. Ортегэтэй уулзалгада галаадын оронуудай хэблэл ехэ удха шанар олгоно.

«Оронойнгоо экономическа ба социальна шэнэдхэн хүгжэлтэ хангаха талаар Никарагуан арадай хүсэлэл оролдолгонуудые Советскэ Союз дэмжэнэ гээд Ю. В. Андропов тэмдэглээ» гэжэ «Нойес Дойчланд» (ГДР) газетэ бэшэнэ. Францийн «Либерасьон» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, Никарагуа оорынгоо эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые аршалан хамгаалжа шадаха гэжэ этигэжэ байһаниинь Москвада мэдүүлэгдэһэн байна: «Никарагуан арадтай болон тэрэнэй үнэн зүб хэрэгтэй бүхы совет хүнүүдэй нэгэн һаналтай байһан тухай СССР мэдүүлнэ», — гэжэ тус газетэ тайлбарилна. «Түбэй Америкэдэ США-гай бэелүүлдэг политика эрид буруушаагдаа» — гээд «Вашингтон пост» газетэ Ю. В. Андропов Д. Ортегэ хоёрой уулзалгада тобшолол хэнэ.

«Туһатай хөөрэлдөөнүүд», «Али алининь хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэ хүсэтэй», «Амгалан тайбан байдалай аша туһада» гэһэн гаршагууд доро Белградтахи совет-югослав хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые СФРЮ-гэй газетэнүүд тайлбарилна. «Борба» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихоновэй албанай хэрэгээр Югослави ерээд байха үедэнь хоёр ороной хоорондохи олон талын харилсаа холбооной хүгжэлтөөр сэдьхэлээ ханажа байһанаа хоёр тала мэдүүлһэн. Бэеэ даанхай байдалай, газар дайдын бүрин бүтэн байха, адли тэгшэ эрхын гол ёһонуудай үндэһөөр хаһы барисаан болон али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо хүгжөөхөөр өөһэдынгөө правительствануудай шиидэнхэй байһые батадхаһан байна.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Аюулгүйн Советэй заседани боложо, Холбоото Штадуудай тухиран дэмжэһэн контрреволюционно хархис этэгээдүүдэн Никарагуада эсэргүүгээр үүдхэжэ байдаг гутамшаг муухан дайн байлдааг эрид буруушаан шүүмжэлбэ. Сомосын бандануудай Никарагуагай газар дайда руу нэбтэрэн орологшоо уламжалан, Түбэй Америкэдэ тохёолдоһон орёо түгшүүрилтэй байдалые Аюулгүйн Совет Никарагуагай гуйлтаар зүбшэн хэлсэнэ.

Латин Америкын ба бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй бусад оронуудай түлөөлэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ районой түгшүүрилтэй байдал хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудһаа үндэһэтэй байна гэжэ тэмдэглээ.

США-һаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Дж. Киркпатрик үгэ хэлэхэдээ, ямар политика бэелүүлхэ байһанаа, ямар зорилгонуудые туйлаха байһанаа Никарагуа болон эндэхи бусад оронуудһаа һурахагүйбди гэжэ дээрэлхүүгээр, убайгүйгөөр мэдүүлһэн байна. Энэнь олон хи делегадуудай дурыень гутааба. Никарагуа хадаа американ колони болоно гэһэншүүгээр Дж. Киркпатрик мэдүүлээ гэжэ Ливиин делегат Али Трейки хэлэбэ.

Түбэй Америкэдэхи шахардуу шанга байдалай уласхоорондын эб найрамдал болон аюулгүй байдалда уршаг тойбо татажа эхилһэн дээрэһээнь энэ асуудалые Советэй заседани дээрэ зүбшэн хэлэлхэ ушартай болоһон байна гэжэ Мексикэһээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Ф. Муньос Ледо мэдүүлээ.

Зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи хёмороо зүришэлдөөнһөө бэшэ, харин энэ районой оронуудай гээгдэнги түлюур, үгытэй ядуу байдалһаа, дарлагдан мүлжэгдэжэ байһан ушарһаа үндэһэтэй гээд, иимэ байдалай шалтагааниие элирүүлжэ болоно.

Кубаһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Р. Роа Коури, Испаниин делегат Х. де Пиньес, Зимбабвиин түлөөлэгшэ Э. Машингандзе, мүн Панамын, Гренадын, НДРЙ-гэй, Танзаниин ба бусад хэдэн оронуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Никарагуагай хэрэгүүдтэ хамааралсажа байһан ушарыень эрид буруушааба.

НЬЮ-ЙОРК. Сомосой бандануудай Никарагуада харша зэбсэгтэ добтолгонуудай эсэстэ ехээр муудаһан Түбэй Америкэдэхи байдалые ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлэсһээр. ЦРУ-гай туһаламжаар Гондураста бэлдэгдэһэн контрреволюционернууд никарагуан арадта харша шулата гамгэ ябуулгануудые үйлэнэ, тэдэнэр Вашингтоноор али болохоор дэмжэгдэнэ. Тэдэнэй ээрхэг түримхэй ябуулгануудынь эндэхи амгалан тайбан ба аюулгүй байдалда болото аюул тохёолдуулнхай.

Заседани дээрэ Никарагуагай гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. Уго Тиноко үгэ хэлэхэдээ, Гондурасай хилэ дээрэ болоһон һүүлэй үйлэ хэрэгүүд тухай Аюулгүйн Советэй гэшүүдтэ мэдээсэһэн байна. Гондурасай газар дээрэһээ никарагуан харуулшадые дахин буудаа гээд тэрэ хэлээ. Никарагуа болон Гондурасай хоорондохи хёмороо зүришэлдөөн бүри аюултай болоно. Мүнөөдэрэй үйлэ хэрэгүүд Никарагуагай правительствые унагааха зорилготой үргэн ехэ түсэбэй нэгэ хубинь болохоодоо магадгүй, гээд В. Уго Тиноко тэмдэглээ.

Бэеэ даанхай байдал болон газар дайдын бүрин бүтэн байлгые аршалан хамгаалха гэһэн Никарагуагай эрилтэнүүдые али болохоор дэмжэхые Индиин делегат Аюулгүйн Советые уряалаа.

Түбэй Америкын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгые буруушааһан резолюци Аюулгүйн Советэй баталан абайыень США жэлэй саада тээ буруу һүргөөһэн гээд СССР-эй түлөөлэгшэ Р. С. Овчинников заагаа. Тиихэдээ Вашингтон никарагуан революцида харша тэмсэлдэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые хэрэглэхэ хүсэлтэй байгаа ха. Сомосой хүлһэншэдэй энэ добтолгонь американ политикын сэхэ үргэлжэлэл ба үрэ дүн болоно. США-гай газар дээрэ, тобшолон хэлэбэл, Майамида, тэрэшэлэн Техаста ба Калифорнидо контрреволюционернүүдые сэрэг дайнда бэлдэхэ баазанууд байгуулагданхай. Иимэл лагерьнууд Гондураста бии. Тэндэ Сомосой хүлһэншэд зэбсэгжэдэг, ЦРУ-гай мүнгэ зөөри дээрэ һурадаг юм.

Никарагуада гадаадаһаа хүсөөр оролгые совет делегаци эрид шүүд буруушаагаа. США-да хандажа, энэ орондо харша хорото ябуулгануудта эсэс табиха Аюулгүйн Советэй эрилтые тэрэ дэмжэнэ.

РКП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

БУХАРЕСТ. Румыниин Коммунис партиин ЦК-гай пленум эндэ болобо.

Аджерпрес агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, пленумдэ хабаадагшад 1982 ондо арадай ажахые хүгжөөлгын дүнгүүд тухай, РКП-гэй болон Румыниин гүрэнэй 1982 ондо бэелүүлһэн уласхоорондын ажал ябуулга тухай, энэ жэлэй гадаадын политикын гол шэглэлнүүд тухай элидхэлнүүдые, бусад зарим асуудалнуудые пленумдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэһэн байна.

РКП-гэй ЦК-гай Политическэ Гүйсэдхэхэ Комитедэй бүридэлые 21-һээ 23 хүн хүрэтэр олошоруулха тухай шиидхэбэриие пленум баталан абаба. Тэрэ М. Мэнескуе Политическэ Гүйсэдхэхэ Комитедэй гэшүүнээр һунгаа, К. Олтянуе РКП-эй ЦК-гай Политическэ Гүйсэдхэхэ Комитедэй гэшүүндэ кандидадһаа гэшүүн болгоо. Ш. Бырля, И. Тоту, К. Пакосте болон И. Раду гэгшэд РКП-гэй ЦК-гай Политическэ Гүйсэдхэхэ Комитедэй гэшүүндэ кандидадуудаар һунгагдаба.

РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску пленум дээрэ үгэ хэлээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Правдын» корреспондентын асуудалнуудта Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунууд» — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. Барилгануудһаа мэдээсэнэ. «Хүдэлмэришэнэй нэрэ хүндэ»— О. Кедровэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Искусствын оюун бэлигтэн». «Зүрхэ сэдьхэлдэ хандажа»— О. Куницынэй статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Патриот» — суглуулбари. «Хүүгэдэй дуунууд зэдэлнэ» — фотоинформаци.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Заповедник Матсалу» баримтата фильм. 10.25 — Мультфильмнүүд. 10.40 — «Карл Маркс. Молодые годы». — олон серитэй уран һайханай фильм (5-дахи сери). 11.45—П. И. Чайковский. Симфоническа оркестрэй наадаха 3-дахи сюитэ. 12.35 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.50 — Шэнэ һонин (12.55 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 15.45—«Человек из страны Грин» — ухибүүдтэ зүжэг (2-дохи хубинь). 17.00—«Звездочет»—тележурнал. 17.45 — «Манай корреспондентнууд хөөрэнэ». 18.15—Леонид Сметанников ород дуунуудые гүйсэдхэнэ. 18.45— «Мэргэжэлнүүдэй талаар һурагшадай конкурс». 19.30—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 19.50— «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». «Антарктида руу аяншалга».

Улаан-Үдэ. 20.15—Шэнэ һонин (буряадаар). 20.25—Улаан-Үдын телевидениин студиин «Путевку дала жизнь» гэһэн очерк. 20.45—Соносхолнууд.

Москва. 20.55—«Карл Маркс. Молодые годы». —олон серитэй уран һайханай фильм (6-дахи сери). 22.00—«Время». 22.35—Венын И. Штраусай нэрэмжэтэ камерна оркестрэй концерт. 23.35—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.45 —«Манай нэрэ хүндын ба һэшхэлэй хэрэг».

Москва. 20.30 — РСФСР-эй габьяата артист Р. Рожков балалайка дээрэ наадаха.

Улаан-Үдэ. 20.55 —Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 21.00—«Амгалан ... нойрсогты, ... —«Хани ... журнал. 22... —«Страх... фильм. 23... кейгээр ССС... хи тайм).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная— 2.54—54, зам. редактора -2 68-08, зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 машинное бюро—2-57-63, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01370. Заказ № 73. Индекс 04...